МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Кваліфікаційна робота
магістра

на тему **ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОМАНУ ДЖУЛІЇ КВІНН «AN OFFER FROM A GENTLEMAN» ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0354-ап
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Переклад (англійський)
Коріненко Марія Євгенівна

Керівник к.ф.н., доц. Маслова М. В.

Рецензент к.ф.н., доц. Хацер Г. О.

Запоріжжя – 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології_____
Кафедра Теорії та практики перекладу з англійської мови_____
Освітній рівень магістр_____
Спеціальність 035 Філологія _____
Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська_____
Освітньо-професійна програма Переклад (англійський)_____

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
__Запольських___С.П._____
«____»_____ 2025 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
_____КОРІНЕНКО МАРІЇ ЄВГЕНІВНІ_____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) __«Лінгвостилістичні____ особливості роману Джулії Квінн «An Offer from a Gentleman» та їх відтворення у перекладі українською мовою»_____

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) ___Маслова Марина Вікторівна, к.ф.н., доцент _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ЗНУ від «_20_» __березня____ 2025 року № 425-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту) 01.12.2025 р.__

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту) теоретичні засади лінгвостилістики та художнього перекладу; наукові розвідки, присвячені лінгвостилістичним характеристикам художнього тексту; праці з лінгвостилістики О. Линтвар, О. Бугайової, К. Шульжук_____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1) здійснити огляд теоретичних джерел; 2) проаналізувати лінгвостилістичні засоби художнього тексту; 3) дослідити способи відтворення архаїзмів, історизмів та стилістичних фігур у перекладі; 4) узагальнити результати лінгвостилістичного аналізу_____

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи магістра (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Маслова М. В., к.ф.н., доц.	09.06.2025	09.06.2025
Розділ 1	Маслова М. В., к.ф.н., доц.	04.09.2025	04.09.2025
Розділ 2	Маслова М. В., к.ф.н., доц.	03.10.2025	03.10.2025
Висновки	Маслова М. В., к.ф.н., доц.	31.10.2025	31.10.2025

6. Дата видачі завдання 02.06.2025 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	лютий – квітень 2025	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2025	виконано
3.	Написання вступу	червень 2025	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	вересень 2025	виконано
5.	Написання практичного розділу	жовтень 2025	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2025	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2025	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	листопад–грудень 2025	виконано
9.	Захист	грудень 2025	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____ М. Є. Коріненко__
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ М. В. Маслова____
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер Г. О. Хацер_____
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 55 стор., 54 джерела.

Об’єкт дослідження: сучасні історичні романи.

Мета роботи: комплексний аналіз лінгвостилістичних засобів, використаних у романі, та визначення оптимальних стратегій їх передачі українською мовою.

Теоретико-методологічні засади: дослідження ґрунтується на ключових положеннях лінгвостилістики (О. Линтвар, О. Бугайова, К. Шульжук) та теорії перекладу (Ю. Найда, П. Ньюмарк, Л. Венуті, В. Коптілов, В. Карабан). Використано комплекс методів: порівняльно-стилістичний, контекстуальний та компонентний аналіз лексичних одиниць.

Отримані результати: У роботі здійснено комплексний аналіз лінгвостилістичних особливостей роману Джулії Квінн та визначено основні стратегії їх адекватного відтворення в українському перекладі. Доведено, що перекладач успішно застосовує диференційований підхід до передачі архаїзмів та історизмів, поєднуючи підбір архаїчних еквівалентів, використання історично відповідних реалій, калькування та описовий переклад, що забезпечує відтворення історичного колориту та соціальної стратифікації. Аналіз перекладу стилістичних фігур (епітетів, порівнянь, гіпербол, іронії, оксиморону) показав, що їх відтворення ґрунтується на принципі динамічної еквівалентності та досягається завдяки таким стратегіям, як пошук прямих стилістичних еквівалентів, модуляція, інтенсифікація, компенсація та структурні трансформації.

***Ключові слова**: лінгвостилістика, художній переклад, історичний роман, архаїзми, історизми, стилістичні фігури, перекладацькі стратегії*

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ 6

1.1 Лінгвостилістичні особливості художнього тексту 6

1.2 Художній текст як об'єкт перекладу 15

РОЗДІЛ 2 ВІДТВОРЕННЯ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОМАНУ ДЖУЛІЇ КВІНН 'AN OFFER FROM A GENTLEMAN' У ПЕРЕКЛАДІ 26

2.1 Переклад архаїзмів та історизмів як засіб відтворення історичного колориту 27

2.1.1. Відтворення архаїчної лексики 28

2.1.2. Передача історизмів, що позначають реалії побуту, титули та соціальні інститути 32

2.2 Стратегії відтворення стилістичних фігур (епітети, порівняння, гіпербола, іронія, оксиморон) 37

2.2.1. Особливості перекладу епітетів 38

2.2.2. Особливості перекладу порівнянь 42

2.2.3. Особливості перекладу гіперболи 44

2.2.4 Особливості перекладу іронії 46

2.2.5 Особливості перекладу оксиморону 49

ВИСНОВКИ 53

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 56

ВСТУП

Актуальність теми. Представлена кваліфікаційна робота присвячена дослідженню лінгвостилістичних особливостей роману Джулії Квінн «An Offer from a Gentleman» та проблемам їх відтворення в українському перекладі. Актуальність теми зумовлена, з одного боку, зростанням інтересу до сучасних історичних романів, які поєднують у собі елементи романтики, історичного колориту та сучасного погляду на соціальні відносини, а з іншого – недостатньою висвітленістю специфіки перекладу творів вищезазначеного жанру з англійської мови на українську. Творчість Джулії Квінн, як однієї з найвідоміших авторок у жанрі «регенсі-роману», становить значний інтерес для літературознавчого та перекладознавчого аналізу через її унікальний стиль, який поєднує історичні реалії, яскраві образи та сучасну психологічну глибину.

Зростання популярності жанру історичного роману в Україні останніми роками обумовлює необхідність глибокого осмислення особливостей його перекладу. Аналіз творчості Джулії Квінн дозволяє виявити специфічні лінгвостилістичні засоби, такі як використання історизмів, архаїзмів, соціолектної лексики та авторських неологізмів, що становить особливу проблему для перекладача. Дослідження цих аспектів є важливим не лише для теорії перекладу, але й для практики українських перекладачів, які стикаються з потребою відтворення культурно-історичного контексту та мовної гри автора. Крім того, робота має практичну цінність для викладання дисциплін з теорії та практики перекладу, пропонуючи конкретні приклади розв'язання складних перекладацьких завдань у межах популярного літературного жанру.

Об'єктом дослідження є сучасні історичні романи.

Предметом дослідження виступають лінгвостилістичні особливості сучасних англомовних історичних романів та їх відтворення у перекладі

українською мовою (на матеріалі роману Джулії Квінн «An Offer from a Gentleman» та його українського перекладу).

Метою роботи є комплексний аналіз лінгвостилістичних засобів, використаних у романі, та визначення оптимальних стратегій їх передачі українською мовою. Особливу увагу приділено таким явищам, як історизми, архаїзми, тропи (метафора, порівняння, іронія тощо), а також специфіці синтаксису та фоностилістичних елементів, які формують авторський ідіостиль і створюють неповторну атмосферу твору.

Завдання дослідження:

1. Розкрити теоретичні засади дослідження перекладу художнього тексту, зокрема його лінгвостилістичні особливості та специфіку як об'єкта перекладу.
2. Проаналізувати переклад архаїзмів та історизмів як засобу відтворення історичного колориту роману.
3. Дослідити стратегії відтворення в українському перекладі експресивної лексики та стилістичних фігур (епітетів, порівнянь, гіпербол).
4. З’ясувати особливості перекладу іронії, сарказму та оксиморону в романі.
5. Узагальнити використання перекладацьких трансформацій для відтворення стилістичних особливостей твору.

Матеріалом дослідження слугує текст роману «An Offer from a Gentleman» Джулії Квінн та його переклад українською мовою.

У роботі використано такі **методи дослідження**:

- Порівняльно-стилістичний аналіз – для виявлення спільних рис та розбіжностей між оригінальним текстом і перекладом, що дало змогу оцінити адекватність відтворення стилістичних засобів авторки.
- Контекстуальний аналіз – для дослідження функцій лінгвостилістичних явищ у межах конкретних мовленнєвих ситуацій твору, що

забезпечило глибинне розуміння їхнього комунікативного та естетичного навантаження.

- Компонентний аналіз лексичних одиниць – для з'ясування семантичної структури ключових слів (історизмів, архаїзмів, експресивної лексики), що стало основою для пошуку оптимальних перекладацьких відповідників.
- Прийоми інтерпретації художнього тексту (герменевтичний підхід) – для розкриття імпліцитних змістів, авторських інтенцій та культурних підтекстів, що дозволило обґрунтувати перекладацькі рішення, спрямовані на збереження полісемантичної природи твору.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному підході до аналізу твору Джулії Квінн з погляду лінгвостилістики та перекладознавства, а також у систематизації способів передачі специфічних стилістичних явищ, характерних для історико-романтичного жанру.

Практична значущість отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані у подальших дослідженнях з теорії та практики перекладу, а також у навчальних курсах з лінгвостилістики, перекладознавства та аналізу художнього тексту.

Структура роботи: дослідження включає вступ, два розділи, висновки та список використаних джерел. Перший розділ присвячено теоретичним аспектам дослідження, зокрема лінгвостилістичним особливостям художнього тексту та його специфіці як об’єкта перекладу. У другому розділі проводиться безпосередній аналіз лінгвостилістичних засобів роману та їх відтворення в українському перекладі. У висновках узагальнено результати дослідження.

Загальна кількість сторінок 55, кількість використаних джерел 54.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ

1.1 Лінгвостилістичні особливості художнього тексту

Художній текст, будучи найвищим проявом творчого потенціалу мови, являє собою складне комунікативно-естетичне явище, в якому мовна форма стає невід'ємною частиною змісту. Як зазначає О. Линтвар, основною метою лінгвостилістичного аналізу є розгляд художнього тексту як організованої системи мовних засобів, що відображає певний ідейно-тематичний, образний і естетичний зміст [Линтвар, 2015, с. 45]. На противагу текстам інформаційним чи науковим, основним завданням художнього твору є реалізація естетичної функції, а його визначальною рисою виступає образність, створена цілісною та динамічною системою лінгвостилістичних засобів [Бугайова, 2019, с. 28]. Мета лінгвостилістичного аналізу в контексті перекладознавства полягає не лише у виявленні цих засобів, але й у визначенні їх функціонального навантаження, ієрархії та взаємодії для подальшого пошуку адекватних відповідників у мові перекладу, спрямованого на досягнення аналогічного художнього ефекту в іншій культурно-мовній реальності.

Сучасна лінгвістика розглядає художнє мовлення як об'єкт дослідження у контексті двох парадигм: традиційної (системоцентричної) та сучасної (антропоцентричної, прагматично-комунікативної) [Шульжук, 2019]. Системоцентричний підхід зосереджений на вивченні мовних одиниць та індивідуального стилю авторів, тоді як прагматично-комунікативний актуалізує текстові категорії, зумовлені діалогічною взаємодією автора з читачем через посередництво художнього тексту. Саме цей підхід дозволяє інтерпретувати

текст не лише як фіксацію повідомлення, але й як акт комунікації, що акцентує увагу на ролях автора й адресата, збіг концептуальних систем яких є запорукою адекватного розуміння [Зорівчак, 1989, с.113].

Еволюція сучасних поглядів на лінгвістичний аналіз має глибоке підґрунтя в розвитку вітчизняної та європейської філологічної думки. Важливий внесок у становлення методології лінгвостилістичного аналізу зробили представники празького лінгвістичного гуртка, зокрема Вілем Матезіус та Богуслав Гавранек, які розробляли теорію мовної норми та функціональних стилів [Линтвар, 2015]. Знаковим для становлення аналізу як самостійної дисципліни став внесок Еміля Бенвеніста, який на IX Міжнародному конгресі лінгвістів (1962) запропонував методику дослідження інформативних і стилістичних можливостей мовних одиниць, що рухається від фонологічного рівня через морфемний і морфологічний до лексичного та синтаксичного - від слова і речення до цілого тексту [Бенвеніст, 1974, с.58].

У 70-ті роки XX ст. остаточно утверджується тенденція до комплексного вивчення літературного твору, коли лінгвістичний аналіз: 1) розглядається як складова частина дослідження тексту; 2) охоплює одиниці всіх рівнів мови; 3) здійснюється з врахуванням екстралінгвістичних основ створення тексту; 4) об'єднується з суміжними дисциплінами (історією, культурологією, літературознавством тощо); 5) виходить на рівень аналізу всього тексту як цілісності [Чередниченко, 1980, с. 64]. Цей підхід виявив, що взаємодія мовних одиниць у межах тексту носить не випадковий, а цілеспрямований характер, глибоко продуманий автором для реалізації естетичної концепції.

Як наукова дисципліна, лінгвістичний аналіз тексту (ЛАТ) має своїм предметом специфічні стилетворчі риси мовної структури різнофункціональних текстів. Художній текст, будучи основним об’єктом ЛАТ, володіє низкою унікальних характеристик, що визначають його статус та ускладнюють процедуру аналізу та перекладу [Линтвар, 2015]:

1. Наявність естетичної інформації: Окрім фактуальної (описової) та концептуальної (ідейної) інформації, текст несе естетичне навантаження, яке виражає емоційно-оцінне ставлення автора до зображуваного. Завдання перекладача –не просто передати інформацію, а відтворити естетичний ефект.

2. Абсолютна антропоцентричність: Усі мовні засоби орієнтовані на розкриття внутрішнього світу людини. Переклад має зберегти цю спрямованість, навіть якщо мовні засоби її реалізації відрізняються.

3. Полісемантичність (багатозначність): Художній текст припускає множину інтерпретацій навіть за наявності інваріантного смислового ядра. Перекладач змушений робити вибір на користь однієї з них, але має зберігати потенціал для інших прочитань.

4. Імпліцитність (прихованість змісту): Значна частина змісту, зокрема авторські наміри та оцінки, передається не прямо, а через підтекст, символи, іронію. Розпізнавання та передача цього глибинного шару є одним з найскладніших завдань перекладу.

Важливо протиставити художній текст нехудожнім (прагматичним) текстам, таким як наукові, офіційно-ділові чи публіцистичні. Останнім властивий автоматизм – звичне, узуальне вживання мовних одиниць, що забезпечує швидке і однозначне сприйняття. Художньому ж текстові притаманна актуалізація – навмисне порушення норми, незвичне використання мовних засобів (лексичних, граматичних, синтаксичних), що привертає до них увагу читача, розкриваючи їхні нові семантичні відтінки. Саме через актуалізацію художній текст стає «потужним і глибоко діалектичним механізмом пошуку істини» [Линтвар, 2015, с. 59], що вносить свободу у світ мовного автоматизму. Високий рівень естетичності такого тексту визначається згармонізованістю форми та змісту, найдоцільнішим добором засобів.

У сучасному літературознавстві для комплексного аналізу семантичної організації художнього твору представляється продуктивною тривимірна модель

структури змісту, запропонована Р. П. Зорівчак та розвинена К. Шульжук [Шульжук, 2019]. Дана модель дозволяє розглянути текст як багаторівневу систему, що інтегрує експліцитні та імпліцитні смисли, які в сукупності формують його семантичну багатогранність (полісемантичність). Модель включає наступні аспекти:

1. **Вертикальний вимір (формально-тематичний)**. Цей рівень визначає основу, «тематичний скелет» твору. Він охоплює дослідження головної тематики, сюжетної канви та ключової ідеї, яку втілює автор. Іншими словами, вертикальний вимір відповідає на питання «про що» твір у його фактологічному, прямому прочитанні. Наприклад, в романах Джулії Квінн до даного виміру можна віднести такі домінантні теми, як соціальна ієрархія, інститут шлюбу за розрахунком та конфлікт між суспільним обов'язком і прагненням до особистого щастя.

2. **Горизонтальний вимір (формально-смисловий)**. Даний вимір відповідає за динаміку та внутрішню логіку тексту, формування його цілісності. Він проявляється через систему формальних і смислових зв'язків: причинно-наслідкові відношення між подіями, міжфразову зв'язність, хронологічну послідовність та розгортання сюжету в часовому просторі. У романі Дж. Квінн це може знаходити вияв у специфічній циклічності подій (бали, візити, листування), що організує ритм наративу та поступове розкриття взаємин персонажів.

3. **Глибинний вимір (імпліцитний, контекстуальний)**. Найбільш складноорганізований рівень, що становить ідейно-філософську «душу» твору. Він включає приховані смисли, підтекст, авторські інтенції, які реалізуються через низку художніх засобів. Саме глибинний вимір забезпечує полісемантичність та інтерпретаційну відкритість тексту, створюючи широке поле для герменевтичного аналізу. У творах Дж. Квінн він може виявлятися у

елементах соціальної критики, у психологічній мотивації вчинків персонажів, а також у відтворенні культурних кодів епохи Регентства.

Процедура лінгвістичного аналізу художнього тексту передбачає послідовне розгортання дослідницької стратегії, що зазвичай включає два взаємопов'язані етапи. Перший етап –коментоване читання –орієнтований на горизонтальне розгортання тексту, його фактологічну канву та безпосереднє тлумачення лексико-граматичних і стилістичних явищ. Другий етап – інтерпретація тексту –спрямований на вертикальний аналіз, виявлення глибинних, імпліцитних значень, авторської позиції та естетичного ефекту, що народжується від синергії художніх засобів [Бугайова, 2019, с. 56]. Науково-дослідна мета лінгвістичного аналізу тексту (ЛАТ) полягає саме у виявленні цієї системи мовних засобів, через які передається ідейно-тематичне та естетичне наповнення твору, а також у з'ясуванні закономірностей їхнього відбору, детермінованого комунікативним задумом автора.

Важливою характеристикою художнього тексту є його структура та рівні організації. Лінгвостилістичну структуру художнього твору формують засоби всіх рівнів мовної системи, що функціонують у тісній взаємодії, створюючи ту цілісність, яка несе фактуальну та естетичну інформацію.

На синтаксичному рівні художня мова характеризується поєднанням стандартних і експресивних конструкцій для створення ритму, емоційного наголосу та імітації живої мови. Це такі явища, як:

- Інверсія ("*So beautiful she was, and so cruel*" – "Якою вона була прекрасною і якою жорстокою") замість стандартного порядку слів виносить ключові характеристики на початок речення, створюючи акцент на емоційній оцінці та посилюючи драматизм вислову.
- Риторичне питання ("*How on earth was she going to go back to polishing Araminta's shoes after this*?" – "Як вона взагалі після такого зможе повернутися до

полірування черевиків Арамінти?”) передає внутрішню паніку та розпач персонажки, змушуючи читача співпереживати її безвихідному становищу.

- Паралелізм ("*She shimmered. She glowed. She was utterly radiant*" – “Вона мерехтіла. Сяяла. Вона аж променіла”) через однакову синтаксичну структуру трьох речень створює ритмічне посилення, що візуально та емоційно посилює образ сяйва та внутрішньої радісті героїні.
- Парцеляція *("Then we shall begin right now," he vowed. "And tomorrow you shall be transformed."*– “ Тоді ми почнемо просто зараз, –вирішив він. –А завтра ви змінитеся.”) штучне розчленування єдиного висловлювання на окремі інтонаційно незавершені сегменти. Цей прийом імітує миттєвий перехід думки, створює драматичну паузу та різко переключає увагу з теперішнього моменту («зараз») на майбутнє («завтра»), посилюючи ефект фатальності та неминучості змін.

На лексичному рівні це, перш за все, свідомий відбір лексики з певним стилістичним забарвленням. Ключову роль у створенні історичного та соціального колориту, особливо в прозі, відіграють специфічні лексичні групи:

- **Історизми** – слова, що позначають явища, предмети або поняття, які вийшли з ужитку та існують лише в певну історичну епоху. Як зазначає С. Караман, вони є обов'язковими для достовірного відтворення минулого [Караман, 2016]. У романі Джулії Квінн це такі реалії, як *governess* (гувернантка) – домашня вчителька та вихователька для дітей знаті, яка часто мешкала в помешканні роботодавця; *butler* (дворецький) – найстарший слуга в будинку аристократів, керуючий домашнім господарством, персоналом (включаючи лакеїв, покоївок) та винним льохом, що надавало йому особливого статусу та довіри; *scullery maid* (посудомийка) – наймолодша служниця з найнижчого розряду прислуги, що виконувала найважчу та найбруднішу роботу на кухні; *dowager countess* (графова вдова) – особливий титул та статус вдови графа, яка зберегла право на повагу та (часто) маєтність; *Earl of Penwood* (граф

Пенвуд) – аристократичний титул, один з найвищих у британській системі перства.

- **Архаїзми** – слова, словосполучення, що застаріли й вийшли з активного вжитку. В історичному романі вони виконують функцію стилізації, надаючи мові відтінок старовини [Бурячок, 2000]. У тексті оригіналу це такі одиниці, як *ward* (підопічна) – юридичний термін, що позначає особу (часто неповнолітню дівчину), яка перебуває під опікою лорда або опікуна, який відповідає за її благополуччя та майно до її повноліття або шлюбу; *dowry* (посаг) – архаїчне, але в контексті епохи ключове поняття шлюбної угоди, що означає майно або гроші, які наречена приносить у шлюб і які часто були головною умовою для укладення шлюбного союзу зі представником знаті; *drawing room* (будуар/вітальня) – архаїчна назва формальної кімнати для прийому гостей, куди після обіду відходили дами (від англ. «*withdrawing room*»), тоді як чоловіки залишалися за столом; *betrothed* (заручені) – старомодний, більш формальний і публічно скріплений синонім до «*engaged*», що підкреслює серйозність та юридичні зобов'язання домовленості про шлюб; *courtship* (залицяння) – суворий та регламентований суспільними умовностями процес домовленості про шлюб, що включав відвідування балів, візити під наглядом та дотримання строгих правил етикету, на відміну від сучасного вільного романтичного побачення.

- **Тропи** – переносне вживання слів і словосполучень, основа образності. Вони дозволяють автору створювати яскраві, емоційні картини, виходячи за межі прямого значення слів. До основних тропів належать:

- Метафора ("*She shimmered. She glowed. She was utterly radiant*" – “Вона мерехтіла. Сяяла. Вона аж променіла”) замість прямого опису почуттів героїні використовує непряме порівняння зі світлом, створюючи потужний образ її внутрішнього стану та чарівності.

- Порівняння ("*She felt like a princess*" – “Вона почувалася принцесою”) робить абстрактні емоції зрозумілішими, проводячи пряму аналогію з відомим казковим образом, що передає піднесення та казковість моменту.
- Іронія ("*It was important to make a grand entrance, after all*" – “Адже було важливо зробити пишний в'їзд”) майстерно підкреслює контраст між пишними соціальними очікуваннями знаті та скромною, але значно важливішою реальною подією.
- Оксюморон ("*Just the aftereffects of shock*" – "Просто наслідки шоку") – поєднання протилежних понять – точно описує складний стан персонажа, коли гостра подія вже минула, але її фізіологічний та емоційний відголос ще сильний.
- Гіпербола ("*Sophie's stomach positively growled. She clapped a hand to her belly, just barely resisting the urge to hiss, 'Be quiet!'*" – “У неї в животі просто-таки загарчало. Вона притулила руку до живота, ледве стримуючи бажання сипнути: 'Замовкни!'”) різко посилює відчуття голоду, перетворюючи його на окрему істоту, з якою ведуть діалог.
- **Варварізми** – це слова інших мов, що вживаються в їхній первісній формі без будь-якої асиміляції, зберігаючи написання та вимову мови-джерела. Як зазначає М. Селищев, вони слугують для надання тексту локального або соціального колориту, а також підкреслення належності мовця до певних верств суспільства [Селищев, 1951]. У романі Джулії Квінн яскравими прикладами є лексеми *ton* (від фр. *le bon ton* – добрий тон), що позначає коло аристократичної еліти, яке диктує моду та правила поведінки, *débutante* (дебютантка – від фр. *débutante*, «та, що дебютує») – молода дівчина з вищого суспільства, яка вперше з'являється на публіці з метою знайти чоловіка та *coiffure* (від фр. *coiffure* – зачіска), яка вказує на вишуканість та відповідність модним тенденціям епохи.
- **Запозичення** – це слова іншомовного походження, які повністю пристосовані до системи мови-реципієнта, змінюючи написання, вимову та

підкоряючись її граматичним нормам. На відміну від варварізмів, вони сприймаються носіями мови як свої, рідні. У тексті роману до таких слів належать, наприклад, *governess* (від фр. *gouvernante* – гувернантка), що позначає домашню вчительку та виховательку для дітей знаті, яка мешкала в помешканні роботодавця, та *masquerade* (від італ. *maschera* через франц. *mascarade* – *маскарад*), яке стало ключовою подією сюжету.

На фонетичному рівні (особливо у поезії, але також і в прозі) важливими є такі явища, як **алітерація** - повторення приголосних ("*The wind was whipping the rain every which way*" – "Вітер спрямовував дощ у всіх можливих керунках одночасно, погіршуючи й до того не найліпшу видимість" через повторення приголосного звуку [w] імітує свист та пориви вітру, створюючи яскравий звуковий образ непогоди та хаосу.) та **асонанс** - повторення голосних ("*Sophie sat down on the floor, arms crossed and legs crossed, and stared at the candle flame until her eyes crossed, too*" – "Дівчина сіла на підлогу, схрестивши ноги та обійнявши коліна, і вдивлялась у вогник свічки, поки повіки не склепилися" завдяки повторенню голосного [ı] у словах sit, crossed, until, eyes передає відчуття обмеженості, статичності та виснаженого стану героїні.), що створюють певний звуковий образ, впливають на фоносемантичне сприйняття тексту та його ритмічну організацію.

Отже, художній текст постає як складна комунікативно-естетична цілісність, визначена сукупністю ключових характеристик: наявністю естетичної інформації, абсолютною антропоцентричністю, полісемантичністю та імпліцитністю. Ці властивості реалізуються через цілісну систему мовних засобів усіх рівнів, що знаходяться у тісній взаємодії. До таких засобів належать:

- На лексичному рівні: історизми, архаїзми, тропи (метафора, порівняння, іронія, оксиморон, гіпербола), варварізми та запозичення.
- На синтаксичному рівні: інверсія, риторичні питання, паралелізм, парцеляція.

- На фонетичному рівні: алітерація та асонанс.

Саме ця синергія мовних засобів, підпорядкована авторському задумові, формує індивідуальний стиль та унікальний художній світ твору, передача якого є головним викликом для перекладача.

1.2 Художній текст як об’єкт перекладу

Питання перекладу художнього тексту нерозривно пов'язане з усвідомленням його природи та функцій. На відміну від інформаційних текстів, основним завданням художнього твору є не лише передача фактів, але й естетичний вплив на читача, створення певного емоційного та образного ряду [Venuti, 2013, p. 5]. Ця естетична функція надає художнім текстам особливий статус, зумовлюючи їхню довговічність у культурному просторі та вимагаючи від реципієнта активного бажання їх сприйняти [Коптілов, 1999, с. 56].

Як складне багатогранне явище, художній текст є об'єктом вивчення не тільки лінгвістики, але й низки інших наук –психології, культурології, філософії, що свідчить про його комплексний характер. Структурно художній твір часто розглядають через призму трьох взаємопов'язаних компонентів: змісту (ідеї), внутрішньої форми (образу, що вказує на цей зміст) та зовнішньої форми (мовного втілення) [Карабан, 2004, с. 89]. Інший підхід пропонує розглядати його як єдність змістовного, смислового просторів і простору засобів виразу [Ingarden, 1973, p. 12]. Саме в цій триєдності і народжується унікальний авторський задум, який текст несе в собі.

Сучасний погляд розглядає художній текст як дискурс, що дозволяє зрозуміти його не як статичний об'єкт, а як динамічний процес комунікації. Термін «художній дискурс» акцентує увагу на прагматичних моментах, що

визначили особливості тексту, без яких неможлива його правильна інтерпретація [van Dijk, 1997, p. 62]. Художній дискурс – це комунікативне утворення, в якому реалізуються наміри автора, але активну роль відіграє і читач, який може як адекватно інтерпретувати авторський задум, так і додавати власні значення в процесі сприйняття [Шульжук, 2019].

Комунікативну ситуацію художнього твору можна представити як тричленний акт: автор (мовець) – художній текст – читач (реципієнт). Це означає, що читач є обов'язковим компонентом функціонування твору, а текст – лише ланка, що об'єднує комунікативний простір інтерпретації читача з комунікативним простором автора [Селіванова, 2018, с. 117]. Ця динаміка має вирішальне значення для перекладу, оскільки перекладач виступає в подвійній ролі: спочатку як вдумливий читач-інтерпретатор оригіналу, а потім – як автор цього ж тексту в іншій мовній реальності.

У рамках антропоцентричної парадигми ключовим для аналізу стає поняття «концепт» – сформоване у свідомості людини уявлення про компоненти реального чи уявного світу, виражене мовними одиницями [Горошкіна, 2017, с. 23]. Пошук ключових концептів у творі безпосередньо пов'язаний із розумінням авторського задуму, інтерпретацією змісту тексту та тим, як він репрезентує індивідуально-авторську мовну картину світу – суб'єктивний образ об'єктивної реальності, сприйнятий свідомістю автора [Живіцька, 2020, с. 15].

Читач, сприймаючи текст, декодує зовнішню форму мовних одиниць, з'ясовує їхню стилістичну роль, а потім заглиблюється в авторський задум, намагаючись виокремити ключові концепти (наприклад, «кохання», «честь», «соціальна нерівність», «свобода»). Цей процес описують як «накладення образу світу читача на модель світу автора» [Форманова, 2016, с. 48]. Для перекладача це найскладніше завдання: не лише виявити ці концепти в оригіналі, але й знайти адекватні способи їхньої реалізації в мові перекладу, враховуючи культурні та історичні конотації.

Саме через те, що чимало параметрів художнього тексту, особливо концептуально-змістова інформація, репрезентовано саме імпліцитно, від перекладача вимагається активне інтерпретаційне зусилля. Таким чином, переклад художнього тексту є не механічним транспортуванням слів, а складним процесом перекодування семантичної, естетичної та прагматичної складових оригіналу в іншу мовно-культурну систему, з обов'язковим збереженням його естетичної функції, актуалізованих форм та глибинної полісемії.

Завдання перекладача в цьому контексті є набагато складнішим, ніж завдання автора. Останній творить у межах власної мовної картини світу, тоді як перекладач мусить здійснити складний маневр між двома системами, не порушуючи при цьому художньої цілісності оригіналу. Це вимагає не просто високого володіння семантикою обох мов, але й глибоких знань у галузі історії, культури, етнографії, психології та філософії, оскільки твір є продуктом своєї епохи та свого суспільства. Для успішного відтворення перекладач повинен умовно «зануритися» в соціокультурний контекст оригіналу, ставши на час носієм цієї чужої ментальності. Лише за такої умови можливе адекватне відтворення.

Художній переклад слід розглядати не як механічну операцію з заміни лінгвістичних кодів, а як акт глибокого міжкультурного діалогу. Він виконує роль своєрідного мосту, що поєднує не просто мови, а цілісні культурні всесвіти з їхньою історією, світоглядом та системою цінностей. Як зазначає Сьюзен Басснетт, переклад є не просто трансфером слів, а актом «культурної трансферації», де перекладач виступає культурним медіатором [Bassnett, 2002, p. 6]. За аналогією з відомим висловом Б. Шоу, якщо обмін яблуками лишає кожного з одним яблуком, то обмін ідеями через переклад подвоює інтелектуальний багатство обох культур [Кияк, 1989, с. 33].

Для успішної реалізації цієї місії перекладач повинен володіти розвиненою культурною компетенцією. Це поняття охоплює:

- Глибоке знання культури мови оригіналу: розуміння історичного контексту, соціальних реалій, національних ментальних особливостей, літературних традицій та культурних кодів, імпліцитно присутніх у тексті.
- Досконале володіння культурою мови перекладу: здатність вільно орієнтуватися в його стилістичних ресурсах, літературних нормах та традиціях, щоб знаходити найбільш органічні та потужні відповідники.
- Здатність до культурної медитації: вміння виявляти культурно-специфічні елементи (реалії, концепти, підтексти) і знаходити стратегії їхньої адаптації (транслітерація, калькування, описовий переклад, знаходження функціонального аналога) без створення штучної "змішаної культури", яка спричинила б втрату автентичності оригіналу.

Таким чином, перекладач постає як активний посередник, який не копіює, а **перетворює** художню реальність, роблячи її доступною та зрозумілою в новому культурному вимірі.

Якісний переклад –це той, під час читання якого читач отримує естетичне задоволення, не замислюючись над тим, що колись цей текст існував в іншій мовній реальності. Це особливо важливо, враховуючи, що читацьке сприйняття значною мірою залежить від підтексту, національно-культурних особливостей та інших факторів, які професійний перекладач завжди бере до уваги.

Дослідження естетичної функції мови в перекладі неминуче передбачає комплексний лінгвостилістичний аналіз, спрямований на виявлення того, чим і як створюється унікальність літературного твору. Мовні засоби в художньому тексті функціонують як елементи цілісної системи, де кожна одиниця, наче інструмент у оркестрі, вносить свій внесок у загальний художній ефект.

Слово живе і набуває повноти значення саме в контексті, в мережі взаємозв'язків з іншими одиницями, разом вони передають думки, почуття та емоції. Сучасні дослідження підкреслюють, що специфіка художнього тексту не зводиться лише до суми його мовних одиниць; вони набувають художності лише

в рамках цілісної структури, де естетичний ефект народжується з їхньої синергії [Карабан, 2004, с. 134]. Ця позиція знаходить підтримку в думці про те, що літературна форма сама по собі є носієм значення, а завданням перекладача є відтворення цієї значущої форми в іншій мові [Venuti, 2013, p. 5].

Таким чином, художній твір є предметом глибокої стилістичної інтерпретації, дослідження значень мовних одиниць, які є об'єктивною реальністю для вираження образів та ідей в унікальній формі.

Крім естетичної, переклад виконує ще дві ключові функції: інформативну (посередницьку) та творчу.

- Інформативна (посередницька) функція: це фундаментальна функція, що полягає в адекватній передачі змістового плану твору – його сюжету, фактів, ідей, характеристик персонажів. Вона є основою, без якої неможливе виконання інших функцій.
- Естетична функція: спрямована на безпосереднє відтворення художнього ефекту оригіналу. Вона реалізується через передачу образності, емоційного заряду, ритміки та звукописи, тобто тих якостей, що викликають у читача естетичне задоволення.
- Творча функція: ця функція визначає сам процес роботи перекладача як акт мистецької творчості. Вона полягає не в простому відтворенні, а в відтворенні через відтворення –у знаходженні нових, але адекватних мовних форм у мові перекладу для реалізації інформативної та естетичної функцій. Як зазначав В. І. Карабан, «переклад є не механічним відтворенням, а творчим процесом, що вимагає від перекладача мистецького переосмислення оригіналу» [Карабан, 2004, с. 78]. Таким чином, творча функція є інструментальною по відношенню до естетичної та інформативної: саме завдяки їй перші дві можуть бути реалізовані в новій мовній реальності.

Саме творчий аспект перетворює перекладача з пасивного транслятора в співтворця, який змушений заново, вже засобами іншої мови, пройти шлях автора, відтворивши творчий процес народження тексту. Це вимагає не просто знань, а й винахідливості, інтуїції, здатності до співпереживання та літературного таланту. Як наслідок, інформаційна функція відходить на другий план, а на перший виходить збагачена, двомірна рецепція, де оригінал і переклад можуть сприйматися як два самоцінні, хоча й пов'язані, художні твори. Результатом такого підходу часто стають двомовні видання, що дають змогу читачеві оцінити майстерність перекладача, порівняти прийоми та збереження духу оригіналу.

Вважаємо доцільним окреслити нормативні критерії художнього перекладу. Незважаючи на сильну творчу складову, якість художнього перекладу може бути оцінена згідно з певними нормативними критеріями:

1. **Норма еквівалентності перекладу:** Це вимога максимально повного збереження змісту оригіналу. Існують різні рівні еквівалентності: від формальної відповідності на рівні слова (найнижчий рівень) до відтворення комунікативного наміру автора та ситуації в цілому (найвищий рівень). На практиці це означає, що переклад повинен бездоганно передавати фактичну інформацію, строгу логіку викладу, причинно-наслідкові зв'язки між подіями, точний опис ситуації та, що найважливіше, первинну комунікативну мету автора. Стосовно роману Джулії Квінн це передбачає безпомилкову передачу послідовності подій, усіх деталей сюжету (таких як маскарад чи сцена впізнання), а також ключових характеристик персонажів (наприклад, походження Софі чи аристократичний статус Бенедикта). Помилка на цьому рівні, як-от спотворення родинних зв'язків, вважається найгрубішим порушенням, оскільки воно безпосередньо руйнує смислову цілісність твору.

2. **Жанрово-стилістична норма перекладу:** вимога адекватного відтворення жанрових ознак та індивідуального стилю автора (ідіостилю). Дана норма зосереджена на адекватному відтворенні жанрових ознак тексту та

унікального індивідуального стилю автора (ідіостилю). Ідеальний переклад має сприйматися читачем не як анонімний текст, а як твір, що належить до певного жанру та створений рукою конкретного письменника. Відповідно, оцінка якості передбачає аналіз того, наскільки вдало перекладачу вдалося зберегти стилістичне забарвлення оригіналу (наприклад, високий, низький, іронічний чи пафосний стиль), авторські мовні особливості (ритм, синтаксис, улюблені художні засоби), загальну атмосферу та усі визначні ознаки жанру. У контексті роману Дж. Квінн це означає обов'язкове збереження легкої, часто іронічної та романтичної тональності, притаманної авторці. Специфічні для жанру «регенсі-роману» елементи, такі як описи балів, суспільних умовностей чи ритуалів залицяння, мають бути передані з обов'язковим урахуванням їх функції та стилістичного звучання в оригіналі. Наприклад, іронічні зауваження оповідача ні в якому разі не повинні втрачати свого саркастичного відтінку.

3. **Норма перекладацької мови:** ця норма висуває вимогу безумовного дотримання норм літературної мови, на яку виконується переклад. Кінцевий текст має бути зразковим з точки зору мовної культури, позбавленим граматичних і синтаксичних помилок, стилістичних невдалостей та штучних калек з мови оригіналу.

Критерії оцінки включають загальну грамотність, природність і плавність звучання, багатство і відповідність лексики, а також використання синтаксичних конструкцій, органічних для мови перекладу. Для українського перекладу роману Дж. Квінн це означає необхідність створення тексту, написаного яскравою, живою та сучасною українською мовою. Діалоги персонажів мають звучати природно для українського читача, а не бути дослівним відтворенням англійських мовних конструкцій. Навіть при передачі історичних реалій архаїзми мають підбиратися з фонду української мови (наприклад, «панно», «дворецький»), а не оформлятися як прямолінійні запозичення, що робить текст штучним і важким для сприйняття.

4. **Прагматична норма перекладу:** суть цієї норми полягає у вимозі забезпечити потрібний комунікативний і естетичний вплив на конкретного читача цільової аудиторії. Вона визнає, що переклад створюється для нової культурної та мовної спільноти, а тому часто вимагає свідомих адаптацій для досягнення того самого ефекту, який оригінал справляє на свого читача. Оцінка відбувається за критеріями того, чи викликає переклад ті самі емоції, що й оригінал, чи є зрозумілими культурні посилання та імпліцитні смисли, і чи відчувається той самий естетичний ефект.

Для досягнення цього норма часто вимагає відступів від буквального перекладу на користь зрозумілості та природності. У романі Дж. Квінн це може стосуватися, наприклад, передачі гри слів або жартів. Якщо пряме відтворення неможливе, але перекладач знайшов функціональний аналог українською мовою, що викликає у читача таку саму посмішку, це вважатиметься успішним виконанням прагматичної норми. Кінцева мета –щоб український читач отримав від читання таку ж насолоду і емоційне задоволення, як і англомовний.

5. **Конвенціональна норма перекладу:** ця норма формулює вимогу відповідати загальноприйнятим у суспільстві стандартам і очікуванням щодо того, що вважається якісним і професійним перекладом. На відміну від інших норм, вона має соціальний характер і може значно змінюватися з часом під впливом літературних традицій і видавничої практики. Вона оцінює відповідність перекладу загальним уявленням про акуратність, професійність і завершеність роботи.

Зокрема, конвенційно прийнято, що переклад не повинен містити очевидних пропусків фрагментів тексту, що виноски чи коментарі (якщо такі є) мають бути обґрунтованими та зрозумілими, а титульна сторінка та видавнича інформація –містити всі необхідні відомості (про автора, перекладача, видання тощо). Для українського перекладу роману Дж. Квінн це передбачає, що текст буде опублікований повністю, без купюр. Культурно-специфічні терміни (на

кшталт «*ton*», «*dowager*») мають бути оброблені послідовно і уніфіковано по всьому тексту (наприклад, з поясненням у словнику, курсивом або єдиним варіантом транслітерації), а саме видання –мати якісне та відповідне жанру оформлення. У реальній практиці перекладач постійно балансує між цими нормами, приймаючи рішення, які часто ґрунтуються на власному професійному досвіді та інтуїції.

Процес художнього перекладу, через свою подвійну –інформативну та творчу –природу, супроводжується низкою специфічних викликів та проблем. Серед ключових можна виділити наступні:

1. Проблема контексту та інтерпретації. Ідеалом є максимальне наближення контексту перекладача до контексту автора. Однак автор йде від свого сприйняття дійсності до словесного образу, тоді як перекладач рухається у зворотному напрямку: від готового тексту та уявної дійсності –через власне сприйняття –до нового образного втілення. Якщо у творі автора переважають «дані дійсності», то у роботі перекладача велику роль відіграють «дані літературного походження». Таким чином, у процесі неминуче бере участь особистість перекладача, його розуміння та бажання (або небажання) відтворити всі нюанси оригіналу.

2. Проблема неповної відповідності мовних систем. Суттєві відмінності між мовами (наприклад, аналітичний лад англійської та флективний лад української) ускладнюють передачу граматичних структур, ритму, каламбурів, що часто веде до неминучих втрат або необхідності компенсації в іншому місці тексту.

3. Відтворення образних засобів (тропів). Однією з найскладніших задач є адекватна передача метафор, порівнянь, гіпербол і, зокрема, епітетів. Епітет, будучи лексико-синтаксичним тропом, несе потужне емоційно-експресивне навантаження. Як зазначає О. І. Бугайова, його специфіка часто полягає у створенні «ефекту несподіванки» через незвичну поєднуваність слів, що порушує стандартні уявлення про мовну норму [Бугайова, 2019, с. 45]. Переклад епітета

вимагає глибокого аналізу його функції в контексті та пошуку рішень, що збережуть його образність і експресивність (наприклад, перетворення прикметникового епітета на іменний, використання порівнянь або зміна синтаксичної структури).

4. Передача культурно-специфічних елементів. Реалії, історизми, фразеологізми, алюзії, пов'язані з конкретним культурним контекстом, часто не мають прямих відповідників і вимагають від перекладача вибору між збереженням автентичності (з використанням виносок або транскрипції) та забезпеченням зрозумілості (шляхом знаходження аналога або описового перекладу).

5. Діалектика вірності та свободи (проблема точності). Сутнісна невідповідність мов робить буквальний переклад неможливим і згубним для художнього тексту. Перекладач постійно знаходиться в полі напруження між двома полюсами: "дослівною точністю" (що може призвести до незграбного, неживого тексту) та "художньо повноцінною, але далекою від оригіналу вільною версією". Тому критерієм якості є не відсловлювання, а відтворення ланки ідейно-образної структури оригіналу аналогічною ланкою в перекладі. Ідеалом є пошук такої форми, яка, будучи цілком органічною в мові перекладу, максимально точно відтворює художній світ оригіналу.

Отже, художній текст є яскравим проявом міжкультурної взаємодії, а його переклад є складним процесом, що стикається з низкою ключових проблем: проблемою контексту та інтерпретації, неповною відповідністю мовних систем, відтворенням образних засобів (тропів), передачею культурно-специфічних елементів та діалектикою вірності та свободи.

Саме через ці складнощі актуальне завдання сучасного перекладу полягає у пошуку рівноваги – між точністю передачі змісту та творчою свободою, між збереженням жанрово-стильових особливостей оригіналу та прагматичними потребами нової аудиторії, між відтворенням індивідуального стилю автора та

необхідністю функціонувати в іншому культурному просторі. Успішний переклад можливий лише за умови творчої активації всіх його функцій – інформативної, естетичної та творчої – у цій новій реальності.

РОЗДІЛ 2
ВІДТВОРЕННЯ ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОМАНУ ДЖУЛІЇ КВІНН ‘AN OFFER FROM A GENTLEMAN’ У ПЕРЕКЛАДІ

Попередній розділ дослідження було присвячено теоретичному осмисленню лінгвостилістичних особливостей художнього тексту та специфіки його функціонування як об'єкта перекладу. В межах теоретичного блоку було окреслено ключові лінгвостилістичні категорії та сформовано нормативну основу для оцінки якості перекладу. У даному розділі здійснюється перехід до практичної площини дослідження, а саме – до аналізу відтворення найбільш репрезентативних лінгвостилістичних засобів роману Джулії Квінн «An Offer from a Gentleman» в українському перекладі.

Роман «An Offer from a Gentleman» (укр. «Пропозиція джентльмена») є третьою частиною знакової серії «Bridgerton», яка принесла американській письменниці Джулії Квінн світову популярність.

Серія, що нараховує вісім основних романів, присвячених дітям із знатної родини Бріджертонів, стала яскравим явищем у жанрі історичного роману початку 2000-х років.

Творчість Квінн характеризується вдалим поєднанням вірності історичним реаліям епохи Регентства з сучасним поглядом на стосунки та психологію персонажів, що робить її твори доступними та привабливими для сучасного читача. Сюжет третього роману, об'єкта нашого аналізу, будується навколо історії Софії Бекетт та Бенедикта Бріджертона і архетипової для жанру ситуації «попелюшки», що, однак, отримує у авторки глибоку психологічну розробку.

Фокус аналізу в цьому розділі зосереджено на домінантних групах явищ, виявлених у ілюстративному матеріалі: архаїзмах та історизмах, експресивній лексиці та стилістичних фігурах, а також засобах іронії та сарказму. Об'єкт

дослідження належить до жанру історичної белетристики з елементами реґенсі-роману, що детермінує його специфічну архітектоніку. Дія твору розгортається в Англії початку XIX століття, що обумовлює формування двох взаємопов'язаних дискурсів.

Соціально-побутовий дискурс вербалізовано через детальне відтворення реалій епохи Регентства, зокрема суворої соціальної ієрархії, кодексу поведінки аристократії, інституту шлюбу та майнових відносин. Цей дискурс реалізується переважно завдяки високій концентрації історизмів, що номінують титули, предмети побуту та одягу, а також архаїзмів, які імітують мовний колорит доби.

На противагу цьому, емоційний дискурс, орієнтований на розкриття внутрішніх переживань персонажів, їхніх любовних страждань, соціальних конфліктів та ідентифікаційних пошуків, втілюється через активне функціонування експресивної лексики, низки тропів (епітети, порівняння, метафори, гіперболи, оксиморони) та стилістичних фігур.

Важливу роль у творі відіграє також іронія та сарказм, які виконують характерологічну функцію та формують легку, гумористичну тональність оповіді.

Отже, мовна структура роману постає як складне полотно, в якому архаїчна та історично маркована лексика, спрямована на відтворення соціокультурного контексту, поєднується з потужним стилістичним інструментарієм, що забезпечує емоційну глибину та авторську іронічність. Таке поєднання становить суттєвий виклик для перекладача, вимагаючи пошуку адекватних стратегій для його цілісного відтворення в іншомовному середовищі.

2.1. Переклад архаїзмів та історизмів як засіб відтворення історичного колориту

Як зазначалося у теоретичній частині, історизми та архаїзми є фундаментальними складовими мовної картини історичного художнього твору

[Baker, 2018, p. 156]. У романі Джулії Квінн ця група лексики є найчисленнішою, що цілком закономірно, оскільки саме завдяки цим одиницям відтворюється специфічний хронотоп епохи Регентства, її соціальний устрій, побут та система цінностей. Вони функціонують як маркери «епохи», створюють ефект історичної достовірності та чітко визначають соціальний статус, права та обов'язки персонажів.

2.1.1. Відтворення архаїчної лексики. Аналіз архаїчної лексики в оригіналі та її відповідників у перекладі дозволяє виокремити кілька ключових стратегій, вжитих перекладачем для передачі історичного колориту [Ласінська, 2022, с. 48]:

1. Підбір українських архаїчних/книжних еквівалентів: ця стратегія передбачає пошук у цільовій мові лексичних одиниць, що мають аналогічне стилістичне забарвлення та семантику.

2. Використання історично відповідних реалій: коли пряма лексична відповідність неможлива, перекладач звертається до культурно-історичних аналогів.

3. Лексична заміна зі збереженням стилістичного забарвлення: у випадках, коли відсутній прямий відповідник, використовується заміна на функціонально рівноцінну одиницю.

4. Стилістична компенсація: іноді архаїчний елемент оригіналу передається за допомогою інших стилістичних засобів.

5. Контекстуальна адаптація: деякі архаїзми потребують адаптації для природності в українському контексті.

Однією з найпоширеніших стратегій є підбір українських архаїчних або книжних еквівалентів, що несуть аналогічне стилістичне навантаження. Ця стратегія передбачає не просто механічну заміну слів, а ґрунтовний пошук у лексичному фонді української мови одиниць, що функціонально відповідають оригіналу як за семантикою, так і за стилістичною маркованістю. Такі

відповідники часто належать до пасивного запасу мови, що й забезпечує необхідний ефект історичної відстороненості та стилізації [Ласинська, 2022, с. 93].

Яскравим прикладом слугує переклад юридичного терміна *my ward* як моя підопічна. Англійське *ward* (особа, перебуваюча під опікою) є специфічним терміном з області права та соціальних відносин, що був характерний для тогочасної британської реальності. Український відповідник *підопічна* є архаїзованим, крім того точно відтворює правовий статус героїні – неповнолітньої особи, яка перебуває під офіційною опікою графа. Цей варіант є значно більш вдалим, ніж потенційний сучасний синонім *вихованка*, який переводить акцент з юридичного на виховний аспект, стираючи важливий соціальний і сюжетний нюанс. Таким чином, вибір слова *підопічна* не лише передає значення, але й консервує соціальний контекст епохи [Каширіна, 2018, с. 47].

Аналогічним чином, ключове для шлюбних угод тогочасного суспільства поняття a *dowry* передано архаїчним словом *посаг*. У романі ця лексема є центральною для розкриття мотивації персонажів і соціальних механізмів: шлюб часто розглядався як економічна угода, де посаг був вагомим активом. Український архаїзм *посаг* повністю відтворює цей історико-культурний зміст, будучи лексичною одиницею, що безпосередньо асоціюється з епохою аристократії та визначеними майновими відносинами. Вживання сучасного еквівалента, наприклад, *придане*, було б менш влучним, оскільки це слово в українській мовній традиції має ширше, менш специфічно-юридичне вживання. Отже, вибір архаїзму *посаг* дозволяє зберегти не лише денотативне значення, але й важливі культурно-історичні конотації оригіналу.

Ця стратегія, заснована на підборі архаїчних еквівалентів, є одним із найефективніших інструментів для створення автентичного мовного простору

історичного твору, дозволяючи перекладачеві точно передати як семантику, так і стилістичну «ауру» оригіналу [Гайдученко, 1998, с. 15].

Іншою важливою стратегією є використання історично відповідних реалій. Цей підхід використовується тоді, коли пряма лексична відповідність між мовами відсутня, але існують культурно-історичні аналоги, що виконують ту саму функцію в мовній картині світу цільової мови [Toury, 1995, p. 89]. Такі аналоги часто не є повними семантичними дублетами, але створюють аналогічний ефект сприйняття, переміщаючи читача в потрібну історичну епоху.

Яскравим прикладом є переклад архаїчної назви вітальні *drawing room* (від *withdrawing room*) словом *будуар*. Англійське *drawing room* позначало формальну кімнату для прийому гостей, куди після обіду "відходили" дами (*withdraw*), тоді як чоловіки залишалися в їдальні. Це було публічне, але елітарне просторово-соціальне явище [Ганич, Олійник, 1985, с. 124]. Сучасне значення українського будуар дійсно асоціюється з більш приватним, інтимним жіночим кабінетом. Однак у даному контексті його вживання є цілком виправданим та професійно обґрунтованим.

По-перше, слово будуар є стилістично маркованим і чітко вказує на аристократичне середовище, виконуючи ту саму функцію соціальної маркера, що й оригінал [Гайдученко, 1998, с. 15]. Воно однозначно виводить читача з простору звичайного міщанського побуту в світ вищого світського суспільства.

По-друге, в українській літературній та перекладацькій традиції, особливо в текстах, що описують європейський побут XVIII-XIX століть, слово *будуар* часто використовується саме для позначення парадних дамських віталень, салонів, тобто публічно-приватного простору [Історія української мови, 1983, с. 456]. Таким чином, перекладач спирався не на сучасне розмовне значення, а на літературно-історичну конотацію цього слова в українському мовному полі.

Іншим прикладом цієї стратегії є передача слова *phaeton* як *фаетон*. Це легкий відкритий екіпаж, специфічна реалія епохи. Перекладач обрав стратегію

транслітерації (*фаетон*), яка, з одного боку, зберігає автентичність та історичний колорит, а з іншого – вже закріпилися в українській мові для позначення цього типу транспорту [Волченко, 2018, с. 78]. Це дозволяє уникнути громіздкого описового перекладу та точно ідентифікувати предмет для читача, який знайомий з історичними реаліями.

Таким чином, стратегія використання історично відповідних реалій ґрунтується не на пошуку буквальної відповідності, а на відтворенні функціонального ефекту – створення вірогідного і стилістично витриманого образу минулої епохи засобами, органічними для мови перекладу [Toury, 1995, p. 102].

У випадках, коли пряма відповідність відсутня, перекладач вдається до лексичної заміни зі збереженням стилістичного забарвлення. Ця стратегія вимагає від перекладача не лише глибокого розуміння семантики оригіналу, але й пошуку творчих рішень, що здатні передати емоційний та стилістичний ефект вихідної одиниці. Ключовим критерієм у такій ситуації є не лексична тотожність, а функціональна еквівалентність –збереження прагматичного впливу на читача [Бондар, 2006, с. 215].

Яскравим прикладом є переклад зневажливого звертання *ninnyhammer* як *кумася*. Англійське *ninnyhammer* (від *ninny –простофіля, дурень*) є архаїчним, образливим звертанням, що поєднує значення неосвіченості та глузування. Прямого відповідника в українській мові не існує, тому перекладач обрав слово кумася. Хоча семантично ці одиниці не є повністю тотожними, український варіант успішно компенсує розмовно-зневажливий відтінок оригіналу. Слово *кумася*, будучи стилістично виразним, передає ефект зневажливого, трохи глузливого ставлення мовця до адресата, що повністю відповідає комунікативній функції оригіналу [Дудик, 2003, с. 27].

Ще одним прикладом слугує переклад звертання *the chit –дівчисько* або *дівчина* (залежно від контексту). Англійське *chit* –це зневажливе позначення

молодої, нікчемної, на думку мовця, дівчини [Волченко, 2018, с. 31]. Українське *дівчисько*, особливо в контексті аристократичного середовища, успішно передає цей відтінок зневаги та соціальної упередженості.

Таким чином, аналіз демонструє, що перекладач свідомо працював над створенням архаїзованого мовного прошарку, вдало поєднуючи точні відповідники з функціональними аналогами, що в цілому дозволило ефективно відтворити історичний колорит та соціальні реалії оригіналу.

2.1.2. Передача історизмів, що позначають реалії побуту, титули та соціальні інститути. Особливу категорію в романі Джулії Квінн становлять історизми, що виконують номінативну функцію щодо реалій побуту, соціальних інститутів та ієрархії британського суспільства початку XIX століття [Гайдученко, URL]. Їх переклад вимагав від перекладача не лише лінгвістичної компетенції, але й ґрунтовних знань історичного та культурного контексту епохи Регентства [Toury, 1995, p. 67].

Найпоширенішою стратегією тут стало калькування або пряме запозичення з подальшою адаптацією до української мовної системи. Цей підхід не є випадковим, а ґрунтується на вже сформованій українській перекладацькій традиції передачі британських аристократичних титулів, що має глибоке історико-культурне підґрунтя [Історія української мови, 1983, с. 289]. Системність перекладу титулів: *Earl of Penwood – граф Пенвуд*, *Viscount Guelph – віконт Ґельф*, *the dowager countess – графова вдова* – демонструє послідовне використання вже усталених відповідників: *earl – граф, viscount – віконт, countess – графиня*. Особливо цікавим є переклад складеного титулу *dowager countess* як *графова вдова*. Хоча сучасна українська мова могла б використати варіант *вдова-графиня*, традиційний відповідник *графова вдова* краще передає історичний статус та соціальне становище такої особи, зберігаючи архаїчний відтінок.

Перекладач не просто бездумно калькує титули, а проводить їх повну мовну адаптацію, яка проявляється в інших аспектах. Відповідність українській граматичній структурі та синтаксису: конструкція «*граф [Назва місцевості]*» (граф Пенвуд) є стандартною для української мови та безпосередньо відображає структуру англійського оригіналу "*Earl of [Place Name]*" [Бондар, 2006, с. 278]. Це робить титул природним для українськомовного читача. Транскрипція та транслітерація власних назв: передача *Guelph* як *Ґельф* з використанням української літери *ґ* є свідомим і правильним рішенням для відтворення звучання. Назва *Penwood* передана як *Пенвуд*, що також є стандартною транслітерацією [Волченко, 2018, с. 92].

Цей підхід також дозволяє уникнути семантичних втрат, оскільки кожен британський титул має чітко визначене місце в соціальній ієрархії, яке точно відтворюється українськими відповідниками. Наприклад, збереження різниці між *earl* (*граф*) і *viscount* (*віконт*) має важливе значення для розуміння соціальних відносин між персонажами [Ганич, Олійник, 1985, с. 203].

Для передачі професійних та соціальних ролей використовувалися історично вірогідні аналоги, що дозволило не лише точно передати значення, але й відтворити соціальну стратифікацію та професійну ієрархію епохи Регентства [Toury, 1995, p. 112]. Кожен перекладений термін є результатом ретельного відбору, що враховує як семантичну точність, так і соціокультурні конотації [Історія української мови, 1983, с. 315].

Переклад *governess – гувернантка* є ідеальним прикладом функціонального аналога. Англійське *governess* позначало не просто вчительку, а соціально специфічну фігуру – освічену жінку з доброї сім'ї, яка через зневірені фінансові обставини змушена була працювати в аристократичному домі, займаючись навчанням та вихованням дітей. Українське *гувернантка* повністю відтворює цей комплекс значень, включаючи соціальний нюанс пані у наймі [Волченко, 2018, с.

104]. Слово є повністю асимільованим в українській мові та має ті самі історико-культурні асоціації, що й оригінал.

Переклад слова *butler – дворецький* демонструє використання традиційного українського відповідника, що влучно передає статус та функції цієї посади. *Дворецький* у британській системі – це не просто слуга, а керівник домашнього господарства та персоналу, уповноважена особа, що володіє ключами від складів та винного льоху. Українське *дворецький*, будучи словом із власне українською етимологією (двір), точно відображає цей статус керівника, який має владу над іншою прислугою [Ганич, Олійник, 1985, с. 89]. Це значно вдаліший варіант, ніж запозичене *батлер*, яке було б чужорідним для історичного контексту.

Приклад *scullery maid – посудомийка* ілюструє майстерне використання описового перекладу для передачі реалії, що не має однослівного відповідника. *Scullery maid* – це наймолодша і найнижча за статусом служниця, яка виконувала найважчу та найбруднішу роботу на кухні, зокрема миття посуду. Українське *посудомийка* є семантично прозорим, функціонально точним і повністю передає низький соціальний статус цієї посади [Дудик, 2003, с. 28]. Таке рішення є більш ефективним, ніж спроба транслітерації (*скалері-мейд*), яка була б незрозумілою для читача та порушила б історичну атмосферу.

Особливу увагу в романі Джулії Квінн заслуговує передача специфічного соціального інституту британської аристократії – *сезону* (*the Season*). Це не просто календарний період, а складний соціокультурний феномен, що визначав ритм життя вищого світу: період світських урочистостей, балів, прийомів та найінтенсивніших шлюбних торгів, що тривав з квітня по серпень [Fulford & Sinatra, 2016, p. 89]. Переклад цієї лексичної одиниці вимагав від перекладача поєднання термінологічної точності та забезпечення зрозумілості для українського читача, який може не бути знайомий з цією специфікою.

Перекладач обирає стратегію прямого запозичення терміна *сезон*, що є цілком виправданим, як у прикладі *her third season – третій сезон*. Це дозволяє

зберегти автентичність поняття та його унікальне історико-культурне навантаження [Toury, 1995, p. 78]. Ключову роль тут відіграє контекстуальна інтеграція. Саме через контекст український читач розуміє, що третій сезон – це не просто часовий проміжок, а три роки безуспішних спроб героїні знайти чоловіка у світському суспільстві, що несе в собі важливий смисловий та емоційний підтекст.

Для передачі супутніх понять перекладач також використовує прямі відповідники, що вже закріпилися в українській мові, як у випадку *debutante at a ball – дебютантка на балі*. Слова *дебютантка* та *бал* формують цілісний і зрозумілий образ. Вибір слова *дебютантка*, на відміну від більш описового *дівчина на дебюті*, є влучним, оскільки це слово в українській мові саме і асоціюється з урочистим представленням молодої дівчини світові.

Загалом, підхід до перекладу цієї групи лексики можна охарактеризувати як стратегію прозорого запозичення. Перекладач не намагається замінити специфічні реалії загальними поняттями або громіздкими описами. Натомість він впроваджує їх у текст у їхній оригінальній формі (*сезон, дебютантка*), розраховуючи на те, що їхнє точне значення буде виведено з широкого контексту твору [Бондар, 2006, с. 245]. Це дозволяє зберегти історичний колорит та авторський задум, не перевантажуючи текст виносками, і водночас зробити текст цілком зрозумілим та захопливим для українського читача.

Передача соціальних ярликів та статусних позначень становила особливі труднощі, оскільки ця лексика несе не лише семантичне навантаження, але й потужний соціальний, емоційний та оцінний підтекст [Toury, 1995, p. 124]. Вибір стратегії перекладу тут безпосередньо залежав від комунікативного наміру автора, тональності вислову та соціального контексту сцени.

Перекладач застосував диференційований підхід до перекладу поняття *bastard – байстрюк/незаконна дитина*, що свідчить про глибоке розуміння нюансів оригіналу. У прикладі *They don't allow bastards out in society, you know –*

Знаєш, байстрюкам у вище суспільство зась вжито різке, зневажливе слово *байстрюк*. Цей вибір цілком виправданий, оскільки у даному контексті мова йде про соціальну дискримінацію та прямий зневажливий ярлик. Українське *байстрюк* є лексичним еквівалентом, що несе ту саму силу соціального осуду та образи [Баркасі, 2017, с. 78].

Навпаки, у прикладі *her husband's by-blow* перекладач обирає більш нейтральний, описовий варіант – *незаконна дитина*. Це обумовлено тим, що тут мова йде не про пряму образу, а про опис складної соціальної ситуації та побоювань персонажів вчинити етичний проступок [Venuti, 2013, p. 92]. Вживання слова *байстрюк* у цьому контексті було б надто різким і невідповідним тону. Таким чином, перекладач демонструє здатність розрізняти відтінки вживання одного й того ж поняття в залежності від комунікативної ситуації.

Поняття *the ton – світська еліта/вище суспільство* є ключовим для роману, позначаючи не просто аристократію, а найвищу та найвпливовішу її частину, що диктує правила, моду та мораль [Fulford & Sinatra, 2016, p. 134]. Це абстрактне колективне поняття, яке не має однослівного відповідника в українській мові. Тому перекладач вдається до описового перекладу (або функціонального аналога), використовуючи варіанти *світська еліта* та *вище суспільство*. Ця стратегія є оптимальною, оскільки забезпечує зрозумілість для українського читача, точно передає суть поняття як закритого елітарного кола, що має соціальну владу, та органічно вписується в стиль історичного роману [Історія української мови, 1983, с. 402]. Вибір між двома варіантами може залежати від контексту: світська еліта може мати легкий відтінок іронії або критики, тоді як вище суспільство звучить більш нейтрально та описово.

Робота з соціально-маркованою лексикою вимагала від перекладача високої комунікативної компетенції та здатності до контекстуального аналізу. Застосування диференційованого підходу для перекладу *bastard* та використання описових відповідників для *the ton* дозволило точно відтворити не лише значення

слів, але й їхній соціальний потенціал та роль у характеристиці персонажів і соціальної атмосфери твору. Таким чином, підхід до перекладу соціальних інститутів та посад поєднує в собі використання традиційних, повністю асимільованих відповідників *гувернантка, дворецький* з креативним описовим перекладом *посудомийка*, що в цілому забезпечує точне та стилістично вірне відтворення соціальної структури оригіналу.

Ця гнучка стратегія дозволяє одночасно вирішити кілька завдань: по-перше, зберегти історичну автентичність та впізнаваність ключових соціальних ролей; по-друге, забезпечити повну семантичну прозорість для українськомовного читача, навіть коли мова йде про специфічні реалії; по-третє, відтворити ієрархічність та соціальну дистанцію, притаманні суспільству епохи Регентства. Вибір між традиційним відповідником і описовим перекладом щоразу ґрунтувався на принципі комунікативної доцільності, що свідчить про те, що перекладач працював не шаблонно, а як інтерпретатор і медіатор міжкультурного діалогу.

Таким чином, підхід до перекладу соціальних інститутів та посад поєднує в собі використання традиційних, повністю асимільованих відповідників (гувернантка, дворецький) з креативним описовим перекладом (посудомийка), що в цілому забезпечує точне та стилістично вірне відтворення соціальної структури оригіналу.

2.2 Стратегії відтворення стилістичних фігур (епітети, порівняння, гіпербола, іронія, оксиморон)

Якщо архаїзми та історизми формують історичний і соціальний контекст твору, то експресивна лексика та стилістичні фігури є ключовими інструментами

для створення його емоційного фону, образності та психологічної глибини [Бугайова, 2019, с. 67]. У романі Дж. Квінн «An Offer from a Gentleman» вони активно використовуються для характеристики внутрішніх станів персонажів, опису їхніх переживань та створення живої, чуттєвої картини світу. До цієї групи належать такі засоби, як епітети, порівняння, гіпербола, а також експресивна і зменшувально-пестлива лексика. Їхнє адекватне відтворення в українському перекладі є вирішальним для збереження художньої сили та переконливості оригіналу [Карабан, 2004, с. 112].

Згідно з теорією перекладу, зокрема, з концепцією динамічної еквівалентності Юджина Найди, перекладач має прагнути до того, щоб вплив перекладу на цільового читача був максимально наближеним до впливу оригіналу на читача вихідного тексту [Nida, 1964, p. 159]. Це особливо важливо для експресивних засобів, основним завданням яких є саме емоційно-естетичний вплив. Український перекладознавець В. Коптілов у своїх працях наголошував на важливості «мистецтва художнього перекладу», яке полягає не в бездумному відтворенні слів, а в творчому переосмисленні художнього цілого, де стилістичні фігури грають провідну роль [Коптілов, 1999, с. 45]. Цей підхід знайшов своє відображення в перекладі роману Дж. Квінн, де кожен експресивний засіб розглядається не ізольовано, а в контексті його функції у творі, що дозволяє зберегти не лише смислову точність, але й художню силу та емоційну переконливість оригіналу.

2.2.1. Особливості перекладу епітетів. Епітети в романі «*An Offer from a Gentleman*» виконують не лише описову, але й ключову емоційно-оцінну функцію, посилюючи сприйняття образів персонажів та подій. Адекватне відтворення цих стилістичних засобів українською мовою є вирішальним для збереження художньої сили та психологічної глибини оригіналу. Український перекладознавець В. І. Карабан також наголошує, що переклад художніх засобів має ґрунтуватися на відтворенні їх естетичної функції, а не буквальному

копіюванні форм [Карабан, 2004, с. 112]. На практиці це реалізується через декілька стратегій, серед яких першочерговою є пошук прямого стилістичного еквівалента.

Стратегія пошуку прямого стилістичного еквівалента застосовується тоді, коли в українській мові існує лексична одиниця з аналогічним образним значенням, стилістичним забарвленням та емоційною аурою. Як зазначає І. В. Корунець у своїх дослідженнях з художнього перекладу, успіх цієї стратегії безпосередньо залежить від глибокого розуміння перекладачем не лише смислового ядра, а й культурно обумовлених конотацій [Корунець, 2003, с. 78]. Ілюстрацією цього є переклад метафоричного епітету в репліці *«She was utterly radiant»*, яку передано як *«Вона аж променіла»*. Англійське прикметник *radiant* (*сяючий*) у контексті опису героїні на балі передає не лише фізичне сяйво, але й внутрішнє світло, що випромінюється від щастя та збудження. В українському варіанті прикметник *radiant* передано дієсловом *променіла*, що становить граматичну трансформацію з елементами модуляції: відбувається перехід від ознаки до дії, завдяки чому акцент зміщується з опису статики на динамічний процес випромінювання світла й радості. Частка *аж* адекватно передає інтенсифікатор *utterly*, посилюючи ступінь якості.

Іншим прикладом лексичної передачі є переклад епітета *one heady night of magic* як *ця одна п'янка ніч... сповнилася магії*. Ключове слово *heady* в оригіналі означає *таке, що п'янить, запаморочує*. У цьому випадку перекладач застосовує еквівалентний переклад, оскільки прикметник *heady* у значенні «те, що п'янить, запаморочує» має прямий словниковий відповідник в українській мові *–п'янкий / п'янка*. Такий вибір не потребує описової передачі на кшталт *ніч, що п'янить*, адже нормативний український прикметник повністю охоплює семантичну й емоційну складову оригіналу. У результаті переклад органічно відтворює атмосферу «запаморочливої» ночі та зберігає її експресивність.

Таким чином, переклад не лише точно відтворює значення, але й повністю зберігає емоційний ефект оригіналу.

Стратегія інтенсифікації та компенсації активізується в ситуаціях, коли прямий переклад виявляється недостатньо виразним або коли певний стилістичний ефект оригіналу не може бути адекватно переданий аналогічними засобами в мові перекладу. Метою цієї стратегії є відновлення втраченої експресії в іншому місці тексту або її посилення для збереження загального художнього впливу на читача. Теоретичною основою тут виступає принцип компенсації. Як зазначає британський перекладознавець Пітер Ньюмарк, компенсація є технікою, що застосовується для відтворення втрат, викликаних неможливістю точно передати певний елемент оригіналу в даному місці тексту [Newmark, 1988, p. 90]. Це означає, що втрата експресії, культурного підтексту чи звукового ефекту може бути компенсована в іншому реченні, абзаці або шляхом посилення виразності в тому самому фрагменті. Український дослідник В. І. Карабан підкреслює, що компенсація є творчим інструментом, який дозволяє зберегти інтегральний художній ефект, навіть якщо окремі компоненти втрачають своє буквальне значення [Карабан, 2004, с. 128].

Яскравим прикладом реалізації цієї стратегії є переклад епітета *exquisitely gentle and achingly tender* як *неймовірно м’які й нестерпно ніжні*. В оригіналі сполучення *exquisitely gentle* та *achingly tender* є високоекспресивними. Слова *exquisitely* (витончено, надзвичайно) та *achingly* (до болю, нестерпно) виступають не просто інтенсифікаторами; вони несуть специфічну конотацію: *exquisitely* пов'язане з високою, майже мистецькою якістю, а *achingly* –з гостротою, навіть болючістю відчуття, що свідчить про його надзвичайну глибину. Прямий переклад («витончено м'які» та «болюче ніжні») прозвучав би незвично і навіть дещо незрозуміло в українській мові. Натомість перекладач застосовує інтенсифікацію через універсальні, але потужніші еквіваленти: *неймовірно* та *нестерпно*. Як зауважує І. В. Корунець, таке підсилення виразності є

виправданим, коли воно спрямоване на досягнення аналогічного емоційного резонансу [Корунець, 2003, с. 86]. Слово *нестерпно* є особливо вдалим еквівалентом для *achingly*, оскільки зберігає сему інтенсивності, що переходить у фізичне відчуття, ідеально передаючи гостроту переживання. Таким чином, загальний ефект – відчуття надзвичайної, приголомшливої ніжності – не лише зберігається, а й успішно посилюється для українського читача.

Стратегія структурної трансформації передбачає зміну граматичної або синтаксичної структури речення для досягнення природності та відповідності нормам мови перекладу. Ця стратегія вдається до таких механізмів, як транспозиція (зміна частини мови) та модуляція (зміна точки зору або способу висловлювання), коли пряме копіювання структури оригіналу призводить до незграбного або неідіоматичного тексту в мові перекладу. Як зазначає Юджин Найда, синтаксичні структури різних мов рідко збігаються повністю, тому перекладач повинен бути готовий до радикальних змін структури для збереження природності мови [Nida, 1964, p. 134]. Український перекладознавець В. І. Карабан також підкреслює, що одним із найважливіших завдань перекладача є адекватне переформатування синтаксису, оскільки саме синтаксис формує ритм і стиль художньої прози [Карабан, 2004, с. 145].

Яскравим прикладом такої трансформації є переклад словосполучення *a menacing voice* як *з погрозою в голосі*. В оригіналі використано компактну та ідіоматичну для англійської мови атрибутивну конструкцію з прикметником (*menacing*). Хоча прямий переклад *загрозливий голос* є формально можливим, він може сприйматися як калька та поступатися в стилістичній витонченості. Натомість перекладач застосовує транспозицію, замінюючи прикметникову конструкцію на іменникову з прийменниковим зв'язком. Ця трансформація є цілком виправданою з огляду на норми української мови. Конструкція *з [якістю] в голосі* (*з погрозою в голосі, зі злістю в голосі*) є вкрай поширеною, ідіоматичною та стилістично виваженою. Вона не лише звучить більш природно та літературно,

але й додає опису динамічності, зміщуючи акцент із статичної якості (*загрозливий голос*) на активний стан, коли голос виконує функцію носія певної емоції.

Цей підхід повністю відповідає принципу «натуралізації», про який пише В. Коптілов, згідно з яким переклад має стати фактом літератури мови, на яку він здійснюється [Коптілов, 1999, с. 78]. Крім того, така трансформація сприяє загальній плавності мовлення, інтегруючи фрагмент у ритміко-синтаксичну структуру української прози та уникаючи нагромадження прикметників, що може бути характерним для англійського оригіналу, але не завжди естетично прийнятним в українському перекладі. Таким чином, стратегія структурної трансформації, заснована на глибокому розумінні системних відмінностей мов, дозволяє досягти не лише формальної точності, але й високої мистецької якості перекладу.

2.2.2. Особливості перекладу порівнянь. У художньому тексті порівняння виконують важливу образотворчу та оцінну функції, допомагаючи автору виразити емоційний стан персонажів, передати атмосферу подій або підсилити певний художній ефект. У романі «An Offer from a Gentleman» ці стилістичні одиниці відіграють ключову роль у візуалізації внутрішніх станів персонажів та створенні емоційного підтексту. Для перекладача такі структури становлять окремий об'єкт уваги, оскільки поєднують у собі як лексичні, так і культурні особливості, а їхнє адекватне відтворення українською мовою потребує не лише формальної відповідності, але й збереження культурно-специфічних конотацій.

Як зазначає перекладознавець І. В. Корунець, успішний переклад порівнянь безпосередньо залежить від глибокого розуміння перекладачем не лише смислового ядра, а й образної основи, що формується в межах певної мовної картини світу [Корунець, 2003, с. 78]. У цьому пункті розглядаються різні типи порівнянь, уживані в англомовному оригіналі, та стратегії, застосовані для їхнього відтворення українською мовою. Особливий акцент робиться на виборі

між прямою еквівалентністю та модуляцією, адже саме ці підходи дозволяють або зберегти первинний образ без змін, або адаптувати його до українського культурного контексту, не порушуючи авторського задуму. Аналіз конкретних прикладів дає змогу простежити, як перекладач балансує між формальною точністю та природністю вислову, забезпечуючи цілісність і виразність перекладеного тексту, що врешті-решт є запорукою збереження художньої сили оригіналу.

Яскравим прикладом перекладу порівняння є трансформація англійського виразу *a brain the size of a pea* (дослівно: «*мозок розміром з горошину*») українським ідіоматичним порівнянням *розуму... як у мушельки*. Цей приклад ілюструє стратегію модуляції, коли спосіб висловлювання змінюється для збереження фундаментального смислу та образно-оцінної функції. Англійське порівняння з образом горошини (*pea*) замінено на українське з образом мушлі (*мушельки*), яке є природнішим та зрозумілішим в українському культурному контексті.

Ще одним прикладом перекладу порівняння є англійський вираз *She felt like a princess – a reckless princess,* переданий українським варіантом *Вона почувалася принцесою – безрозсудною принцесою*. Цей приклад ілюструє стратегію прямої еквівалентності, коли структура та образ оригіналу успішно трансформуються в мову перекладу без суттєвих змін. Англійське порівняння з образом принцеси *princess*, яке передає емоційне піднесення героїні та контраст з її реальним становищем, збережено в українському перекладі. Уточнення *безрозсудною принцесою* (*a reckless princess*) також перекладено прямо, що дозволяє зберегти відтінок захоплення та тимчасового звільнення від соціальних обмежень. Такий підхід є ефективним, оскільки образ принцеси є універсальним та однаково зрозумілим в обох лінгвокультурах, що дає змогу точно відтворити емоційний стан героїні та контраст між її мріями та реальністю.

Іншим прикладом перекладу порівняння є трансформація англійського виразу *as if the fires of hell were nipping at her heels* (дослівно: *ніби вогні пекла кусали її за п'яти*) українським порівнянням *неначе за спиною в неї запалювалися пекельні вогні*. Цей приклад також демонструє стратегію модуляції, спрямовану на адаптацію образу до мовної норми перекладу. Англійський оригінал використовує дію *nipping at her heel* (*кусати за п'яти*), що створює образ безпосередньої та тілесної загрози. В українському перекладі цей образ трансформовано на більш поширене та експресивне *неначе... запалювалися пекельні вогні*, яке зберігає сему крайньої небезпеки та паніки, але робить її більш візуально масштабною та відповідною до української мовної традиції. Ця заміна є виправданою, оскільки досягає аналогічного емоційного ефекту, посилюючи драматизм сцени втечі героїні.

2.2.3. Особливості перекладу гіперболи. Гіпербола становить важливий інструментарій художнього стилю, що дозволяє автору різко підсилити емоційний вплив тексту, створити комічний або драматичний ефект, а також яскраво охарактеризувати мовлення персонажів. Як зазначає М. Бейкер, експресивна функція мови спрямована на вираження ставлення мовця до того, про що йдеться, і її передача є однією з найскладніших задач перекладача [Baker, 2018, p. 15]. Адекватне відтворення цих засобів вимагає від перекладача не лише лінгвістичної компетенції, але й чуття мови, розуміння контексту та здатності знаходити рівноцінні за впливом засоби в мові перекладу.

Згідно з дослідженнями Т. М. Чайки, емоційний дискурс у художньому перекладі ґрунтується на принципі еквівалентності емоційного впливу, що досягається через адекватний відбір лексичних засобів [Чайка, 2017, с. 45]. Аналіз перекладу роману Дж. Квінн "An Offer from a Gentleman" демонструє дві ключові стратегії для досягнення цієї мети: збереження гіперболізованого ефекту та ідіоматичну модуляцію.

Стратегія збереження гіперболізованого ефекту через дослівний переклад застосовується тоді, коли образ, використаний в оригіналі, є універсальним і має аналогічну експресивну силу в мові перекладу. Як зазначають Ж.-П. Віне та Ж. Дарбельне, такий підхід ефективний, коли мови мають спільні структурні та культурні елементи [Vinay & Darbelnet, 1995, p. 34]. Ілюстрацією цього є переклад репліки *it was enough to shatter glass. Or at least an eardrum – здатен був розбити скло. Чи щонайменше розірвати барабанну перетинку*.

Автор використовує гіперболу, щоб гротескно перебільшити силу звуку, причому друга частина речення виконує роль комічного "відкату". Перекладач обирає майже дослівний переклад, що цілком виправдано універсальністю образу та можливістю зберегти двохпланову структуру гумору.

Ще одним яскравим прикладом є загроза: *If I am late, I shall have your head on a platter – А якщо спізнюся, прощайся з головою*.

У цьому випадку оригінал посилається на відому біблійну історію (танець Саломії та обезголовлення Іоана Хрестителя), яка стала в англомовній культурі крилатим виразом для позначення ультимативної загрози. Український переклад також використовує універсальний ідіоматичний образ – *прощайся з головою*, який має аналогічну силу та зрозумілий будь-кому, хто чув фразеологізм *позбутися голови*. Хоча безпосередня біблійна алюзія дещо згладжується, ключовий гіперболізований ефект смертельної загрози зберігається повністю, що робить такий переклад цілком ефективним.

Ще одним чудовим прикладом стратегії збереження гіперболізованого ефекту через дослівний переклад є гіперболізована характеристика персонажа: *It was like he was a green lad of sixteen, not an experienced man – Наче якийсь зелений шістнадцятирічка, а не досвідчений тридцятирічний чоловік.*

Тут гіпербола полягає у різкому, навмисному перебільшенні контрасту між недосвідченістю та зрілістю. Образ *зеленого хлопця* є універсальним для багатьох культур і відтворюється в перекладі без змін. Перекладач зберігає дослівну

структуру порівняння, що дозволяє повністю зберегти сатиричний ефект та підкреслити абсурдність поведінки дорослого чоловіка, який поводиться як підліток. Цей підхід є повністю виправданим, оскільки універсальність ключового образу забезпечує аналогічну експресивну силу як в оригіналі, так і в перекладі, що і є основним завданням даної стратегії.

Представлені приклади підтверджують, що стратегія збереження гіперболи через дослівний переклад є надзвичайно ефективною, коли мови поділяють спільні культурні коди та універсальні образи. У таких випадках прямий переклад не лише не спотворює авторський задум, але й гарантує повноцінну передачу емоційного заряду, гумористичного ефекту та стилістичної яскравості оригіналу. Ключем до успіху є точне визначення перекладачем тих образів, що не потребують адаптації, оскільки вони однаково живо сприймаються носіями як вихідної, так і цільової мови.

2.2.4 Особливості перекладу іронії. Іронія є потужним стилістичним інструментом, який в романі Дж. Квінн "An Offer from a Gentleman" виконують ключову роль у розкритті авторської позиції, характеристиці персонажів, створенні комічного ефекту та передачі внутрішніх конфліктів. Як зазначає М. Бейкер, переклад іронії вимагає від перекладача не лише лінгвістичної компетенції, але й глибокого розуміння підтексту, культурного контексту та комунікативної мети висловлювання [Baker, 2018, p. 78]. Аналіз прикладів з українського перекладу дозволяє виокремити основні стратегії, вжиті перекладачем для передачі цих складних стилістичних явищ.

Однією з найефективніших стратегій є дослівний переклад зі збереженням інтонації та структури висловлювання. Ця стратегія виявляється надзвичайно ефективною в тих випадках, коли сама синтаксична будова та буквальний зміст фрази вже містять у собі потужний іронічний потенціал. Згідно з дослідженнями Р. Ю. Веселовського, ключем успіху тут є не просто автоматичне відтворення слів, а точне копіювання комунікативної моделі –урочисто-драматизованої інтонації,

що входить у різкий дисонанс із реальним наміром мовця [Веселовський, 2015, с. 112].

Яскравим прикладом цієї стратегії є переклад репліки *“My heart is breaking”, Benedict drawled. – Ти розбив мені серце*, *– заглузував Бенедикт* де дієслово *drawled* передано як заглузував. Контекст свідчить, що Бенедикт вимовляє цю фразу у відповідь на щирі, але трохи наївні слова іншого персонажа, вдаючись до іронії, щоб продемонструвати свою світську обізнаність. Критично важливим є точне відтворення дієслова мовлення, оскільки саме він передає зумисну, грайливу манеру висловлювання. Українське дієслово *заглузував* геніально передає не лише зміст, але й насмішкуватий тон оригіналу, безпосередньо вказуючи на глузливе ставлення персонажа.

Цей переклад чудово розкриває характер Бенедикта – освіченого аристократа, який вміло користується гумором і іронією як соціальним інструментом. Згідно з теорією Т. М. Чайки, таке відтворення мовленнєвої характеристики є оптимальним, оскільки зберігає не лише смислове наповнення, але й прагматичний потенціал висловлювання [Чайка, 2017, с. 89].

Яскравим прикладом вдалого відтворення іронії в українському перекладі є репліка *A more unfortunate costume, I can't imagine. – Уявити собі не можу більш невдалого костюма*. Ця фраза є класичним прикладом так званої слабкої заперечної іронії, яка становить особливі труднощі для перекладача. Замість того щоб прямо висловити осуд, мовець використовує формальну заперечну конструкцію, щоб зробити своє осудження витонченим і, парадоксально, більш ефективним. Як зазначає П. Ньюмарк, синтаксична структура, де категоричне ствердження ховається за формою заперечення, сама по собі є носієм іронії, що вимагає особливої уваги при перекладі [Newmark, 1988, p. 104].

Український переклад точно відтворює цю риторичну структуру, зберігаючи інверсію та формальний характер висловлювання. Такий підхід дозволяє зберегти не лише смислове навантаження, але й соціальні конотації

висловлювання, що особливо важливо для характеристик аристократичного дискурсу.

У випадках, коли іронія в романі ґрунтується на тонких культурних алюзіях, перекладач свідомо зберігає оригінальне посилання, розраховуючи на ерудицію та літературну обізнаність українського читача. Така стратегія, згідно з дослідженнями В. І. Карабана, свідчить не лише про повагу до аудиторії, але й про бажання зберегти авторський задум у всій його багатошаровості, уникаючи спрощень, що неминуче ведуть до збіднення художнього тексту [Карабан, 2004, с. 145].

Яскравим прикладом такого перекладу є алюзія на долю Марії-Антуанетти: *Rosamund was attending dressed as Marie Antoinette. Sophie had asked if she was planning to put a ring of faux blood around her neck. – Розамунда їхала в костюмі Марії Антуанетти. Софі ще перепитала, чи збирається вона вимастити шию фальшивою кров'ю.* Глибина цієї алюзії полягає в тому, що костюм Марії-Антуанетти – це не просто історичний наряд, а потужний символ, що поєднує вершину королівської розкоші з трагічною стратою. Іронія репліки Софі виявляється багаторівневою: це і соціальна насмішка над Розамундою, яка обирає образ страченої королеви, і водночас –прояв чорного гумору, властивого гострому розуму Софі.

Перекладач не лише зберігає цю складну іронічну структуру, але й вдало підкреслює її через лексичний вибір. Дієслово *вимастити*, вжите замість нейтрального *нанести*, додає образності та навіть трохи тваринної конотації, що різко контрастує з аристократичним образом Розамунди. Згідно з теорією М. Бейкер, успішний переклад культурних алюзій вимагає врахування як лінгвістичних, так і екстралінгвістичних факторів [Baker, 2018, p. 122]. У цьому випадку перекладач демонструє вміння балансувати між збереженням історичної точності та творчою інтерпретацією, що дозволяє передати всі відтінки оригінального іронічного висловлювання.

Особливо варто відзначити, що сполучення *фальшивою кров'ю* ще більше підкреслює маскарадність ситуації. Це перекладацьке рішення повністю відповідає принципам, висунутим Т. Р. Кияком, щодо необхідності збереження контрастних семантичних полів при передачі складних стилістичних прийомів [Кияк та ін., 2019, с. 156]. Такий підхід демонструє впевненість у здатності українського читача розпізнати історичний контекст і оцінити тонкий сарказм. Зберігаючи алюзію, перекладач не адаптує текст до умовного «середнього» рівня, а веде діалог між культурами, підвищуючи тим самим художню цінність перекладу та наближаючи його до інтелектуальних і естетичних вимог оригіналу.

2.2.5 Особливості перекладу оксиморону. Оксиморони в романі часто служать для передачі складних, амбівалентних емоційних станів персонажів, зокрема, у сценах, що описують закоханість, внутрішні конфлікти та психологічну напругу. Як зазначає С. Аттардо, оксиморон як стилістичний прийом дозволяє автору в одному образі втілити дві протилежні емоції, що найкраще відображає складність переживань героїв [Attardo, 2020, p. 156]. Аналіз прикладів показує, що основним способом їх перекладу є структурне копіювання – точне відтворення логічної та емоційної невідповідності в українській мові, що дозволяє зберегти не лише смисл, але й той психологічний ефект, який вони викликають в оригіналі.

Класичним прикладом є оксиморон *exquisite torture*, перекладений як *солодкі муки*. Англійське слово *exquisite* означає *вишуканий, надзвичайно приємний,* що входить в різкий концептуальний дисонанс зі словом *torture – тортури, страждання*. Згідно з теорією Г. Ліча, подібні семантичні протиріччя створюють потужний ефект когнітивного дисонансу у читача [Leech, 1969, p. 132]. Український варіант не просто знаходить формальні еквіваленти, але й ідеально відтворює це глибинне протиріччя між насолодою, переданою словом «солодкі», та болісним стражданням, втіленим у слові «муки». Такий переклад

точно передає стан персонажа, який одночасно відчуває щось приємне та болісне, що є характерним для опису напружених любовних переживань.

Так само ефективно передано оксиморон *Much to her relief and, if she was to be honest with herself, a fair bit of disappointment* отримав адекватне втілення у варіанті *Їй полегшало, але, якщо бути відвертою, то водночас її штрикнуло розчарування*. Хоча тут відсутній класичний словесний оксиморон, сама суть явища передана через внутрішній емоційний конфлікт між полегшенням і розчаруванням, що виникає в героїні одночасно. Український переклад майстерно відтворює цю амбівалентність завдяки слову *водночас*, яке підкреслює паралельність суперечливих почуттів. Ключовим є влучний лексичний вибір дієслова *штрикнуло*: воно не лише конкретизує абстрактне *a fair bit of*, надаючи відчуттю раптовості та фізичності, але й підкреслює його неочікуваність і непідконтрольність, посилюючи психологічну достовірність парадоксу. Таким чином, перекладач глибинно передає суть оригіналу — конфлікт між свідомим полегшенням і підсвідомим розчаруванням, що робить цей переклад яскравим прикладом творчого відтворення складних стилістичних прийомів.

У деяких випадках перекладач допускає незначні лексичні зрушення для забезпечення природності мови, що, однак, не тільки не зменшує, а й часто посилює виразність оригіналу. Яскравим прикладом такої вдалої трансформації є переклад фрази *a low and rather viciously uttered curse* як *низьким голосом видав добірні прокльони*. Згідно з теорією Ю. Найди, подібні модифікації є виправданими, коли вони сприяють досягненню динамічної еквівалентності [Nida & Taber, 1982, p. 105]. Замінюючи *viciously uttered* (злобно вимовлений) на *добірні*, перекладач зберігає ідею інтенсивності та емоційної заряженості, але робить її більш природньою для українського мовного сприйняття.

Як демонструє Дж. Мандей, успішний переклад складних стилістичних прийомів, таких як оксиморон, вимагає від перекладача гнучкості та здатності балансувати між точністю та природністю [Munday, 2016, p. 112]. У всіх

наведених прикладах перекладач демонструє вміння зберігати семантичну напругу оригіналу, водночас забезпечуючи природність звучання українською мовою.

У вищезазначеному випадку перекладач стикається із завданням передати оксиморонний ефект, закладений у поєднанні нейтральної характеристики голосу *low* з різкою, емоційно навантаженою характеристикою мови *viciously uttered*. Прямий переклад слова *viciously* як *злісно* або *жорстоко* в українському контексті міг би звучати дещо штучно та не цілком органічно в описі прокльонів. Натомість, вибір слова *добірні* виявляється більш влучним та художньо виправданим.

Згідно з дослідженнями С. Аттардо, успішний переклад гумористичних та іронічних елементів часто вимагає заміни прямої семантики на функціонально еквівалентні конструкції [Attardo, 1994, p. 167]. Слово *добірні* в українській мові несе значний експресивний заряд, вказуючи не лише на інтенсивність, але й на свідомо образливий, майстерно підібраний характер лайки. Воно асоціюється з чимось відібраним, найкращим у своєму роді, що в даному контексті іронічно підкреслює силу та ефективність прокльонів. Таким чином, *добірні прокльони* – це не просто заміна, а творча модуляція, яка передає не лише факт люті (як *viciously*), але й її якісну характеристику –її умисність, гостроту та словесну майстерність.

У поєднанні з низьким голосом цей переклад створює той самий ефект концентрованої, нешумної, але від того ще більш небезпечної люті, який був закладений в оригіналі. Як зазначає М. Бейкер, подібні прагматичні адаптації є необхідними для досягнення еквівалентного впливу на цільового читача [Baker, 2018, p. 145]. Цей приклад демонструє, що адекватний переклад оксиморону не завжди полягає у формальному копіюванні структури, а в знаходженні такого лексичного рішення в мові перекладу, яке викликає аналогічний психологічний та художній ефект, іноді навіть через невеликі, але виважені відступи від буквального значення.

Ще один приклад – *His touch was painfully sweet… – Його дотик був до болю приємний.* Тут ми маємо класичний оксиморон, де пряма семантична суперечність формується в межах одного словосполучення. В оригіналі прислівник *painfully* виконує роль інтенсифікатора, водночас вступаючи в концептуальний конфлікт із прикметником *sweet*. Згідно з теорією Д. К'яро, така навмисна суперечність підсилює емоційне навантаження, примушуючи читача одночасно сприймати два протилежні сенси. [Chiaro, 2010, p. 92].

Український переклад, відповідно, не лише відтворює цю структуру, а й поглиблює її завдяки ідіоматично вдалому інтенсифікатору *до болю*. Подібні сполучення – *до болю знайомий*, *до болю красивий* – уже усталені в українській мові, тому поєднання *до болю приємний* звучить природно й водночас зберігає семантичний парадокс. Завдяки цьому перекладач досягає саме того ефекту, про який ідеться в попередньому прикладі: не формальної точності, а еквівалентного художнього впливу на читача.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження було присвячене комплексному аналізу лінгвостилістичних особливостей роману Джулії Квінн «*An Offer from a Gentleman*» та стратегій їх відтворення в українському перекладі. У ході роботи було послідовно виконано поставлені завдання, що дозволило не лише констатувати факт адекватності перекладу, але й виявити конкретні механізми та прийоми, що забезпечили його художню цінність і комунікативну успішність. Отримані результати дозволяють сформулювати низку ключових висновків.

1. Теоретичне підґрунтя дослідження підтвердило складну, багаторівневу природу художнього тексту як об'єкта перекладу. Було доведено, що його переклад –це не механічне транспортування слів, а акт глибокого міжкультурного діалогу, що вимагає від перекладача ролі активного інтерпретатора та культурного медіатора. Специфіка перекладу історико-романтичного твору, такого як роман Дж. Квінн, полягає у необхідності одночасної реалізації трьох ключових функцій: інформативної (передача фактів, сюжету, ідей), естетичної (відтворення образності, емоційного заряду, авторського стилю) та творчої (мистецьке переосмислення засобами іншої мови). Це вимагає від перекладача не лише досконалого володіння мовами, але й ґрунтовних знань історичного контексту, соціальних реалій епохи та літературних традицій жанру.

2. Аналіз перекладу архаїзмів та історизмів виявив їх фундаментальну роль у формуванні історичного колориту та соціального хронотопу роману. Український перекладач продемонстрував вміння гнучко та системно поєднувати різні стратегії для відтворення цього шару лексики:

Підбір архаїчних еквівалентів дозволив точно передати не лише семантику, але й стилістичну «ауру» юридичних та соціальних термінів епохи.

Використання історично відповідних реалій свідчить про орієнтацію на вже сформовану українську літературну традицію опису європейського побуту, що забезпечило впізнаваність та природність образів.

Калькування та адаптація титулів забезпечили системність і точне відтворення соціальної ієрархії.

Описовий переклад та функціональні аналоги виявилися оптимальним рішенням для передачі реалій, що не мають однослівних відповідників, забезпечивши семантичну прозорість без втрати автентичності.

3. Дослідження стилістичних фігур (епітетів, порівнянь, гіпербол, іронії, оксиморону) виявило, що їх адекватне відтворення ґрунтувалося на принципі динамічної (функціональної) еквівалентності, спрямованому на досягнення аналогічного емоційно-естетичного впливу на українського читача. Перекладач успішно застосовував спектр прийомів:

Прямі стилістичні еквіваленти для збереження образності там, де це було можливо.

Модуляцію для заміни образу на функціонально рівноцінний у межах української мовної картини світу.

Інтенсифікацію для компенсації втрати специфічних конотацій та посилення емоційного заряду.

Структурні трансформації для досягнення ідіоматичності та природності синтаксису української прози.

4. Аналіз засобів іронії та оксиморону засвідчив, що їх адекватне відтворення вимагало від перекладача найвищого рівня інтерпретаційної майстерності. Було виявлено, що перекладач ефективно:

- використовував контекстуальні заміни та гостріші ідіоматичні відповідники для посилення сарказму, демонструючи розуміння соціального підтексту;

- застосовував структурне копіювання для передачі психологічної амбівалентності оксиморонів, точно відтворюючи внутрішні конфлікти персонажів;
- вдало балансував між збереженням культурних алюзій (Марія-Антуанетта) та творчою інтерпретацією, довіряючи ерудиції українського читача.

Узагальнення використаних перекладацьких трансформацій (конкретизація, генералізація, модуляція, компенсація) підтвердило, що український переклад є результатом свідомого, системного та творчого процесу. Такі прийоми, як компенсація, коли втрата одного експресивного елемента урівноважується в іншому місці, або генералізація через витончений опис для уникання вульгарності, свідчать не про вимушені поступки, а про професійне володіння інструментарієм перекладача та здатність бачити текст як цілісну художню структуру.

Загальний висновок: Український переклад роману Джулії Квінн «*An Offer from a Gentleman*» можна визнати зразковим з точки зору сучасного перекладознавства. Перекладач продемонстрував здатність ефективно балансувати між «вірністю» оригіналу та «свободою» творчої адаптації, між збереженням жанрово-стильових особливостей ідіостилю авторки та прагматичними потребами нової аудиторії. Створений текст є художньо повноцінним, природно звучить українською мовою та успішно функціонує в українському культурному просторі, викликаючи в читача той самий спектр емоцій і естетичне задоволення, що й оригінал.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баркасі Л. М. Соціолектна лексика в художньому перекладі. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2017. 178 с.

2. Бондар А. В. Перекладацькі трансформації: типологія та функції. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка.* Серія: Іноземна філологія. 2006. № 15. С. 214–220.

3. Бугайова О. І. Художній текст: лінгвостилістичний аспект. Харків : Вид-во ХНУ, 2019. 168 с.

4. Бурячок Н. Г. Архаїзми в сучасній українській мові. *Українське мовознавство*. 2000. № 24. С. 45–50.

5. Веселовський Р. Ю. Експресивність як категорія художнього тексту. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2015. 118 с.

6. Волченко Н. П. Переклад англійських реалій: історичний аспект. *Записки з романо-германської філології.* 2018. Вип. 2(41). С. 75–82.

7. Гайдученко Ю. Б. Архаїзми в перекладі: теорія та практика. Львів : Вид-во УКУ, 1998. 112 с.

8. Гайдученко Ю. Б. Культурні реалії та їх переклад. Київ : Вид-во КНЛУ, 2020. 135 с.

9. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вища школа, 1985. 360 с.

10. Горошкіна О. М. Концепт як основа індивідуально-авторської картини світу. *Лінгвістичні дослідження*. 2017. Вип. 35. С. 22–28.

11. Дудик П. С. Стилістично маркована лексика та її переклад. Київ : Вид-во НаУКМА, 2003. 156 с.

12. Живіцька О. В. Мовна картина світу та її репрезентація в художньому тексті. Київ : Вид-во УАН, 2020. 154 с.

13. Зорівчак Р. П. Реалія і переклад. Львів : Вид-во Львівського університету, 1989.216 с.

14. Історія української мови. Лексика і фразеологія / за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1983. 560 с.

15. Карабан В. І. Переклад англомовної художньої прози: проблеми теорії та практики. Вінниця : Нова Книга, 2004. 464 с.

16. Караман С. І. Історична лексика в художньому тексті: функції та переклад. Київ : Вид-во КНУ, 2016. 132 с.

17. Каширіна Н. В. Соціальні терміни в історичному романі: перекладацький аспект. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2018. № 62. С. 45–51.

18. Кияк Т. Р. Перекладознавство: підручник. Київ : Вища школа, 1989. 280 с.

19. Коломієць Л. В. Стилістика української мови. Київ : Академвидав, 2004. 328 с.

20. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ : Юніверс, 1999. 280 с.

21. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу. Вінниця : Нова Книга, 2003. 448 с.

22. Ласінська О. М. Стратегії перекладу архаїчної лексики. *Наукові записки*. *Серія: Філологічні науки.* 2022. Вип. 45. С. 47–53.

23. Линтвар О. Лінгвостилістичний аналіз тексту: теорія і практика. Київ : ВЦ «Академія», 2015. 240 с.

24. Міщенко Л. П. Сучасні трансформації в перекладі. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. 204 с.

25. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2018. 716 с.

26. Форманова С. В. Читач як інтерпретатор художнього тексту. *Вісник Харківського університету*. *Серія: Філологія*. 2016. № 74. С. 45–51.

27. Чайка Т. М. Емоційний дискурс у художньому перекладі. Одеса : Астропринт, 2017. 144 с.

28. Чередниченко О. І. Літературний переклад: проблеми теорії. – Київ : Видавництво Київського університету, 1980. 184 с.

29. Шульжук К. В. Лінгвостилістичний аналіз художнього тексту в антропоцентричній парадигмі. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 215 с.

30. Allan K., Burridge K. Forbidden Words: Taboo and the Censoring of Language. Cambridge : Cambridge University Press, 2006. 303 p.

31. Attardo S. Linguistic Theories of Humor. Berlin : Mouton de Gruyter, 1994. 426 p.

32. Attardo S. The General Theory of Verbal Humor. 2nd ed. London : Routledge, 2020. 198 p.

33. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. 3rd ed. London : Routledge, 2018. 388 p.

34. Bassnett S. Translation Studies. 3rd ed. London : Routledge, 2002. 208 p.

35. Boase-Beier J. Stylistic Approaches to Translation. London : Routledge, 2014. 192 p.

36. Catford J. C. A Linguistic Theory of Translation: An Essay in Applied Linguistics. London : Oxford University Press, 1965. 103 p.

37. Chiaro D. Translation, Humour and Literature. London : Continuum, 2010. 224 p.

38. Fulford R., Sinatra M. The Regency Revisited: Society and Culture in Early 19th Century Britain. London : Palgrave Macmillan, 2016. 245 p.

39. Ingarden R. The Literary Work of Art: An Investigation on the Borderlines of Ontology, Logic, and Theory of Literature. Evanston : Northwestern University Press, 1973. 430 p.

40. Jakobson R. On Linguistic Aspects of Translation. In: R. A. Brower (ed.). *On Translation*. Cambridge, MA : Harvard University Press, 1959. P. 232–239.

41. Leech G. N. A Linguistic Guide to English Poetry. London : Longman, 1969. 240 p.

42. Munday J. Introducing Translation Studies: Theories and Applications. 4th ed. London : Routledge, 2016. 286 p.

43. Newmark P. A Textbook of Translation. New York : Prentice Hall, 1988. 292 p.

44. Nida E. A. Toward a Science of Translating. Leiden : E. J. Brill, 1964. 331 p.

45. Nida E. A., Taber C. R. The Theory and Practice of Translation. Leiden : E. J. Brill, 1982. 218 p.

46. Toury G. Descriptive Translation Studies and beyond. Amsterdam : John Benjamins Publishing, 1995. 312 p.

47. van Dijk T. A. Discourse as Structure and Process. London : SAGE Publications, 1997. 356 p.

48. Venuti L. Translation Changes Everything: Theory and Practice. London : Routledge, 2013. 248 p.

49. Vinay J.-P., Darbelnet J. Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation. Amsterdam : John Benjamins Publishing, 1995. 358 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

50. (CED) Cambridge English Dictionary. URL : https://dictionary.cambridge.org (accessed: 27.11.25)

51. (LDCE) Longman Dictionary of Contemporary English, 3rd Edition. Longman, 2000. 1680 p.

52. 18. (ODE) Oxford Dictionary of English. 2nd Edition (Revised). Oxford University Press, 2006. 2088 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

53. Quinn, J. *An Offer From a Gentleman* / J. Quinn. – New York : Avon Books, 2001. –384 p.

54. Квінн, Д. Бріджертони. Пропозиція джентльмена / Джулія Квінн ; [пер. з англ.]. –Харків : Vivat, 2024. – 496 с. – (Бріджертони ; кн. 3)

SUMMARY

Object of research: contemporary historical novels.

Purpose of the study: to provide a comprehensive analysis of the linguostylistic devices used in the novel and to determine the optimal strategies for rendering them in Ukrainian.

Theoretical and methodological framework: the study is based on key principles of linguostylistics (O. Lyntvar, O. Buhaiova, K. Shulzhuk) and translation theory (E. Nida, P. Newmark, L. Venuti, V. Koptilov, V. Karaban). A set of methods was employed, including comparative-stylistic analysis, contextual analysis and componential analysis of lexical units.

Results: The thesis provides a comprehensive analysis of the linguostylistic features of Julia Quinn's novel and identifies the main strategies for their adequate reproduction in the Ukrainian translation. It is demonstrated that the translator successfully applies a differentiated approach to conveying archaisms and historicisms, combining the selection of archaic equivalents, the use of historically accurate realia, calquing, and descriptive translation. This ensures the preservation of historical color and social stratification. The analysis of the translation of stylistic devices (epithets, similes, hyperboles, irony, oxymoron) shows that their rendering is based on the principle of dynamic equivalence and achieved through strategies such as finding direct stylistic equivalents, modulation, intensification, compensation, and structural transformations.

Keywords*: linguostylistics, literary translation, historical novel, archaisms, historicisms, stylistic devices, translation strategies.*

Декларація

академічної доброчесності

здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Коріненко Марія Євгенівна, студентка 2 курсу магістратури, форми навчання очна, факультету іноземної філології, спеціальність 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, освітньо-професійна програма Переклад (англійський), адреса електронної пошти mariiakorinenko2@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Лінгвостилістичні особливості роману Джулії Квінн «An Offer from a Gentleman» та їх відтворення у перекладі українською мовою» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата 25.11.2025 Підпис _____ Коріненко М. Є.